



Obsah

NA AKTUÁLNU TÉMU

Stratégia prijatia eura v SR / 2

prof. Ing. Karol Zalaj, CSc. / *Blýska sa na lepšie časy?* / 6

Ing. Peter Oravec / **Ochrana vkladov v Slovenskej republike a v krajinách Európskej únie** / 11

POSTREHY – PODNETY

Ing. Emil Burák, PhD. / **Vyrovnanie z daňového hľadiska** / 16

ZO ZAHRANIČIA

doc. Ing. Viktória Čejková, PhD., Ing. Petr Valouch / **Špecifické črty účtovníctva** / 18

PROFILY SVETOVÝCH EKONÓMOV

doc. Ing. Daria Rozborilová, CSc. / **Don Israel Patinkin** / 20

Z ARCHÍVU NBS

Ing. Marián Tkáč, PhD. / **Gazdovský spolok v Sobotišti** / 25

ADRESÁR BÁNK / 26

INFORMÁCIE

Z rokovania Bankovej rady NBS / 30

Tlačové správy / 31

VYBRANÉ UKAZOVATELE HOSPODÁRSKEHO A MENOVÉHO VÝVOJA SR / 32

BIATEC

Odborný bankový časopis
september 2003

Vydavateľ: Národná banka Slovenska

Redakčná rada: Ing. Marián Jusko, CSc. (predseda),
Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barlíková,
prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc., Ing. Štefan Králik,
Ing. Jozef Kreutz, doc. Ing. Jozef Makúch, PhD.,
doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA,
Ing. Monika Siegelová, doc. Dr. Ing. Vladimír Valach

Redakcia: šéfredaktorka: Mgr. Soňa Babincová

☎ 5787 2150, fax: 5787 1127

zástupkyňa šéfredaktorky: Ing. Alica Polónyiiová

☎ 5787 2153

výtvarná redaktorka: Anna Chovanová

☎ 5787 2152

Adresa redakcie: Národná banka Slovenska

redakcia BIATEC, Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava

Objednávky na inzerciu prijíma redakcia: ☎ 5787 2152

e-mail: biatec@nbs.sk

Počet vydaní: 12-krát do roka

Cena výtlačku: 19,10 Sk + poštovné

Ročné predplatné: 229 Sk + poštovné

Tlač: i + i print, spol. s r. o.

Mlynské Luhy 27, 821 05 Bratislava

**Objednávky na predplatné v SR a do zahraničia,
reklamácie, distribúcia:** ☎ 5024 5239

PONS, a. s., Záhradnícka 151, 821 08 Bratislava

Termín odovzdania rukopisov: 8. 9. 2003

Dátum vydania: 22. 9. 2003

Registračné číslo: MK SR 698/92

ISSN 1335 - 0900

Foto na obálke: Mikuláš Červeňanský – 10. výročie
slovenskej meny

A full English-language version of this paper is available
on the web site of the National Bank of Slovakia:
<http://www.nbs.sk>

Anglická verzia časopisu je publikovaná na internetovej stránke
Národnej banky Slovenska: <http://www.nbs.sk>

Všetky práva sú vyhradené. Akékoľvek reprodukcie tohto
časopisu alebo jeho časti a iné publikovanie vrátane jeho elek-
tronickej formy nie sú povolené bez predchádzajúceho písom-
ného súhlasu vydavateľa.

STRATÉGIA PRIJATIA EURA V SR

Pokračovanie z čísla 8/2003

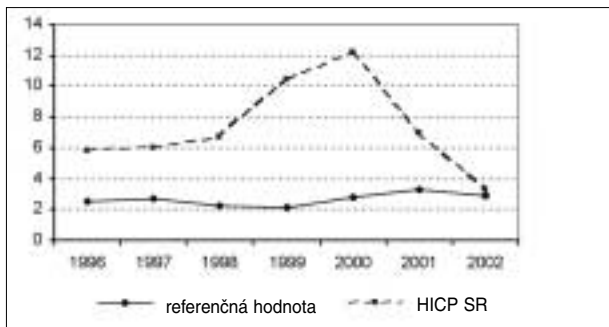
2.2. Nominálna konvergencia (plnenie maastrichtských kritérií)

Nominálna konvergencia je charakterizovaná maastrichtskými kritériami, ktoré sa týkajú inflácie, fiškálneho deficitu a dlhu, dlhodobých úrokových mier a výmenného kurzu.

Inflácia

Znižovanie inflácie v SR závisí od rozsahu administratívnej nápravy cenových relácií a veľkosti zmien nepriamych daní. Vo vývoji cien hrali tieto opatrenia rozhodujúcu úlohu. Na prírastku cien od začiatku transformácie sa podieľali približne štyrmi pätinami. Podľa prepočtov NBS len jednu pätinu prírastku cien od roku 1990 do súčasnosti, spôsobila systémovo zabudovaná, tzv. jadrová inflácia. Cenový rast, spôsobený administratívnymi opatreniami, sa pritom len v malej miere prenášal do jadrovej inflácie. Tá sa dnes pohybuje na úrovni tzv. referenčnej hodnoty – maastrichtského kritéria pre infláciu¹. Vývoj harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) v SR a vývoj referenčnej hodnoty inflácie v EÚ (graf 1) ukazuje, že v roku 2002 došlo k podstatnému priblíženiu ich hodnôt.

Graf 1 Vývoj inflácie v SR



Zdroj: Eurostat

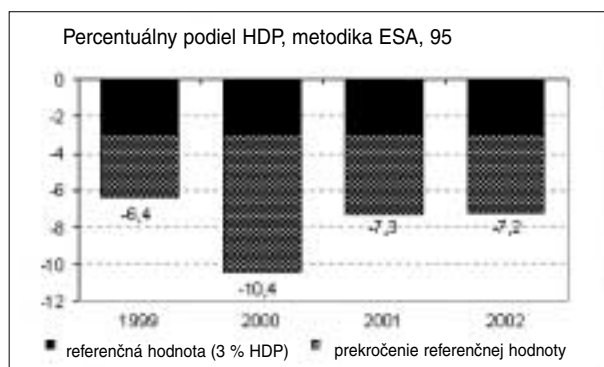
Fiškálny deficit a dlh

Vývoj fiškálneho deficitu a zadĺženia (v metodike ESA 95 – graf 2) bol v minulosti menej priaznivý. Predbežne odsúhlasené (notifikované) odhady týchto ukazovateľov však nasvedčujú, že trend fiškálneho deficitu a verejného dlhu (podiel na HDP) je klesajúci. Podiel verejného dlhu na HDP klesol vďaka použitiu príjmov z privatizácie a v súčas-

¹ 1,9 % (apríl 2003). Harmonizovaný index spotrebiteľských cien je ukazovateľom cenovej inflácie používaný v rámci EÚ, ktorý umožňuje objektívne zhodnotenie inflácie jednotlivých krajín na rovnakom základe. Porovnateľnosť dosiahnutej inflácie je zabezpečená použitím spoločnej komoditnej, teritoriálnej a populačnej základne.

nosti dosahuje 44,3 %². Fiškálny deficit sa od r. 2000 znižuje, v roku 2002 dosahoval však ešte stále 7,2 % HDP. Vzhľadom na dôležitú pozíciu fiškálnej politiky v prístupovom procese do menovej únie, ako aj v samotnej eurozóne, je to veľmi vysoká hodnota, ktorá poukazuje na potrebu zásadných a rýchlych reforiem.

Graf 2 Fiškálny deficit SR

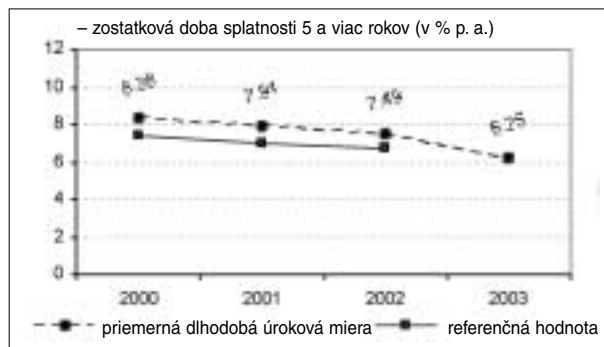


Zdroj: MF SR

Dlhodobé úrokové miery

Dlhodobé úrokové miery z vládnych dlhopisov (graf 3) postupne klesajú, a to vďaka poklesu rizikovej prémie (zlepšujúcemu sa ratingu dlhových záväzkov SR), inflácie a tiež poklesu úrokových sadzieb na domácich a zahraničných trhoch. Pri klesajúcich nákladoch financovania dlhu na zahraničných trhoch hrá úlohu tiež stabilný alebo apreciačný výhľad kurzu SKK. Mimoriadne dôležitú úlohu má vplyv dlhodobých očakávaní – ktoré sú spájané s predpokladanou konvergenciou (poklesom) inflácie a úrokových sadzieb v súvislosti s členstvom v EÚ a v menovej únii.

Graf 3 Dlhodobá úroková miera



Zdroj: vlastný výpočet

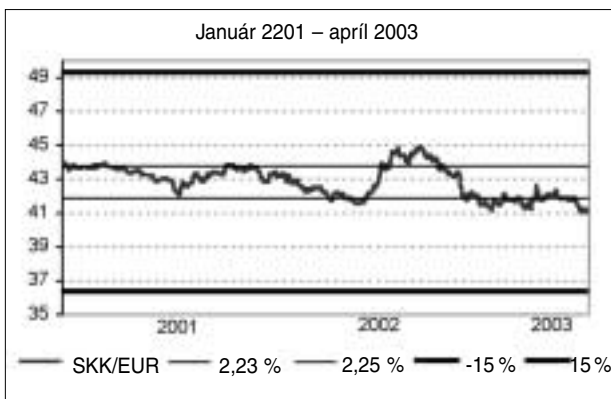
² Hodnoty fiškálneho deficitu a zadĺženia verejných rozpočtov podliehajú tzv. notifikácii. Tento proces podlieha postupným korektúram, tak ako sa spresňuje metodika pre určenie deficitu a dlhu.



Výmenný kurz

Kurz slovenskej koruny v období režimu fixného kurzu (s postupne sa rozširujúcim fluktuáčnym pásmom) kolísal len nepatrne – s výnimkou obdobia tesne pred zmenou kurzového režimu. Do tlakov na kurz sa koncentrovali jednak vplyvy, ktoré mali základ v problémoch vo vývoji ekonomických fundamentov (najmä v akumulácii vonkajšej nerovnováhy), ale tiež vplyvy prameniace v mimoeconomických činiteľoch. Po opustení režimu fixného kurzu v októbri 1998 boli kurzové výkyvy síce väčšie, avšak s výnimkou krátkodobého výkyvu tesne pred prijatím stabilizačných opatrení v máji 1999 a v lete v r. 2002, sa kurz koruny voči EUR pohyboval prevažne v pásme, ktorého šírka nepresahovala $\pm 3\%$ (graf 4). Treba však zdôrazniť, že toto relatívne malé kolísanie bolo podporené nielen intervenciami NBS (čo je nástroj používaný aj v ERM II), ale aj rozhodnutiami menovej politiky (zmenami úrokových sadzieb).

Graf 4 Vývoj nominálneho výmenného kurzu SKK/EUR



Zdroj: NBS

Od konca roku 2002 pôsobia na slovenskú korunu apreciačné tlaky. Sú dôsledkom očakávaní, ale aj reálnych procesov. Významnú úlohu hrajú programové ciele vlády, prijatý štátny rozpočet a smerovanie do EÚ a do menovej únie.

3. Výhody a nevýhody vstupu SR do eurozóny

Jasná prístupová stratégia smerovania krajiny do menovej únie bude predstavovať v slovenskej ekonomike novú kvalitu prostredia, ktorá bude znamenať pozitívnu zmenu pre všetky subjekty. Členstvo v eurozóne bude výhodné ako pre podnikateľskú sféru, tak i pre občanov. Podniky na Slovensku nebudú vystavené kurzovému riziku voči euru, čo umožní spoľahlivejšie dlhodobé programovanie ich rozvoja. Odstránia sa tiež náklady spojené so zaistovaním rizika (hedging), ktoré v súčasnosti tvoria významnú súčasť nákladov podnikov. To by sa malo prejavovať na zrýchlení hospodárskeho rastu, z čoho budú profitovať prostredníctvom rastu zamestnanosti a príjmov tiež občania. Prijatie eura bude pre všetky subjekty znamenať zníženie nákladov na konverziu meny. Dôveryhodná prístupová stratégia bude významným signálom pre investo-

rov, čo sa – spolu so stabilným prostredím a tiež odstránením kurzového rizika voči euru – prejaví na zvýšení prílevu PZI s vplyvom na zrýchlenie reštrukturalizácie ekonomiky.

K pozitívnym efektom vstupu do menovej únie tiež možno zarátať:

- tlak na štandardizáciu domácich hospodársko-politických krokov a reforiem,
- tlak na realizáciu rozpočtovej politiky v súlade s Paktom stability a rastu a z nej vyplývajúce dopady na finančné trhy,
- zvýšenie cenovej transparentnosti,
- zvýšenie obchodnej výmeny,
- výhody z neodvolateľného zafixovania kurzu pre stabilitu finančných trhov a menovú stabilitu,
- stabilita podmienok pre podnikanie a z toho vyplývajúce urýchlenie reálnej konvergenencie,
- účasť na formulácii spoločnej menovej a kurzovej politiky (s prihliadnutím na prijatý model hlasovacích práv).

Vstup do menovej únie je vo všeobecnosti spájaný so zásadnou zmenou režimu fungovania ekonomiky spojenej hlavne so stratou nezávislej menovej politiky. To sa zároveň považuje za najväčšiu nevýhodu členstva v eurozóne. Argumentuje sa tým, že prijatie spoločnej meny znemožní, aby sa v prípade narušenia rovnováhy na jej nastolenie použila menová politika a kurz. Analýzy zo zahraničia, ale tiež domáce praktické skúsenosti však ukazujú, že v podmienkach liberalizovaných kapitálových tokov a liberalizovaného devízového režimu sú možnosti realizovať nezávislú menovú politiku veľmi obmedzené³. NBS síce môže podnikať opatrenia proti krátkodobému prílevu špekulatívneho kapitálu, výsledok tohto úsilia je však – vzhľadom na jeho potenciálnu obrovskú kapacitu – problematický. Expozícia voči globálnym kapitálovým trhom vedie k nestabilite, ktorú síce možno koordinovaným postupom politik redukovat', ale nie odstrániť. Pre malú vysoko otvorenú krajinu sa ukazuje riešenie v podobe vstupu do menovej únie.

Do inej polohy sa dostáva aj otázka vonkajšej nerovnováhy. Napriek tomu, že tento problém nemožno zľahčovať ani po vstupe do menovej únie, jeho charakter je iný ako za existencie samostatnej meny. V prípade existencie vlastnej meny je nerovnováha manifestovaná na makroekonomickej úrovni v tlaku na výmenný kurz. Pohyb kurzu môže nadobúdať – aj za prispenia špekulačných vplyvov – výraznú volatilitu a riešenie situácie si môže vyžadovať vynaloženie značných národohospodárskych nákladov (napr. intervencie CB na devízovom trhu, sterilizácia). Pri fungovaní krajiny v menovej únii sa problém transformuje do nerovnováhy na úrovni jednotlivých podnikateľských subjektov. Jeho riešenie môže byť v čase plynulejšie rozložené a celkové národohospodárske náklady sú nižšie.

³ Podrobnejšie argumenty sú v prílohe 5 a 6.



Členstvo v eurozóne znamená pre jednotlivé ekonomiky fungovanie v spoločnej menovej oblasti s jednotnou menovou politikou. Prirodená je obava, že jednotná menová politika nebude schopná reagovať na špecifické potreby jednotlivých ekonomík⁴. To by mohol byť problém v prípade krajín, ktorých rekvie na prípadné šoky by boli výrazne asymetrické⁵ v porovnaní s prevládajúcou reakciou ekonomík v menovej zóne.

Viacere analýzy však ukázali, že ekonomika SR reaguje voči súčasnej EÚ na dopytový šok neutrálne až mierne symetricky a ani reakcia na ponukový šok (napr. zvýšenie cien ropy) nie je asymetrická. Navyše, symetria reakcií na ponukové a dopytové šoky, rovnako ako synchronizácia ekonomických cyklov rastie práve vďaka prebiehajúcim procesom intenzívnejšej obchodnej výmeny, najmä ak sa tak deje na úrovni vnútroodvetvového obchodu. Analýzy pre krajiny, ktoré sa stali členmi menovej únie tiež ukázali, že členstvo v menovej únii tento proces (synchronizácie a symetrie reakcií) urýchľuje⁶. Pre rast slovenskej ekonomiky potom bude výhodné, ak bude pôsobiť v spoločnom menovom priestore. Vyplýva to zo skutočnosti, že ekonomika SR je malá, veľmi otvorená ekonomika, ktorej výroba v budúcnosti nebude nahrádzať výrobu v EÚ, ale ju skôr bude dopĺňať. Vysokú otvorenosť slovenskej ekonomiky ešte zvyrazňuje skutočnosť, že hospodárske kontakty sa orientujú prevažne na oblasť EÚ (celkový obrat zahraničného obchodu SR s EÚ – vrátane prístupujúcich krajín – tvorí okolo 150 % HDP; samotný vývoz tovarov do EÚ – vrátane prístupujúcich krajín – tvorí vyše 90 % z celkového vývozu).

Napriek tomu je potrebné počítať aj s existenciou asymetrických reakcií na vonkajšie šoky a s dočasnou asynchrónnosťou ekonomických cyklov. Je preto nevyhnutné, aby úlohu stabilizátora v prípade asymetrického šoku zohrali iné politiky a trhy – fiškálna politika, trh práce a mzdová politika, kapitálový trh⁷ – ktoré svojou flexibilnou reakciou pomôžu obnoviť rovnováhu.

V tomto smere sa aj v SR vytvárajú príslušné predpoklady. Prakticky ukončená je liberalizácia pohybu kapitálu, flexibilnejším sa stáva pracovný trh, aj keď existujú určité (dočasné) obmedzenia pohybu pracovných síl do zahraničia zo strany EÚ⁸. Ďalšie možnosti prispôsobovania ekonomiky sú dané flexibilitou cien a miezd. Potrebné je však najmä, aby sa konsolidáciou verejných financií vytvoril priestor na ich aktívnu úlohu pri stabilizácii ekonomiky. V súvislosti s cenami a mzdami treba zdôrazniť potrebu obojstrannej pružnosti a v oblasti miezd nutnosť primeranosti ich nárastu (vo vzťahu k rastu produktivity práce).

⁴ Treba upozorniť na relatívnu úvah týkajúcu sa otázky optimálnej menovej oblasti: vo vnútri každej krajiny (vrátane Slovenska) sú regióny, ktorým celoštátna jednotná menová politika tiež nemusí vyhovovať.

⁵ Pojem symetrie a asymetrie vychádza zo zjednodušeného názoru – šok je symetrický, ak naň ekonomiky reagujú rovnakým smerom – zrýchlením, alebo spomalením – z hľadiska ekonomickej aktivity.

⁶ Bližšie pozri Prílohu 2.

Existujú príklady z minulosti (Grécko), keď v rámci prístupového procesu do menovej únie neformálne dohody o zdržanlivosti pri mzdových vyjednávaniach významne prispeli k udržateľnému hospodárskemu vývoju.

Vyskytujú sa tiež obavy, že stabilizačné úsilie, ktoré vedie k znižovaniu inflácie, môže ohroziť hospodársky rast. Skúsenosti z viacerých krajín z konvergenčného procesu do menovej únie však svedčia o tom, že v tomto procese nominálna stabilizácia ekonomiky nebola brzdou ekonomického rastu, ale naopak, pôsobila v smere jeho podpory. Ako vyplýva z tabuľky 1, platilo to aj pre krajiny s tradíciou relatívne vysokej inflácie (Grécko, Portugalsko, Španielsko, Taliansko), u ktorých došlo v priebehu 90. rokov v procese ich smerovania do menovej únie k výraznej redukcii inflácie pri súčasnom zrýchľovaní miery hospodárskeho rastu.

Tabuľka 1 Vývoj inflácie a hospodárskeho rastu vo vybraných krajinách

		1992 – 94	1995 – 97	1998 – 2000
Grécko	a	0,3	2,7	3,7
	b	11,7	6,5	2,8
Portugalsko	a	1,2	3,5	3,9
	b	5	2	1,8
Španielsko	a	0,8	3,1	4,3
	b	3,2	2,3	1,7
Taliansko	a	0,7	2,0	2,1
	b	2,8	2,7	1,3

a – priemerný ročný rast HDP

b – inflačný diferencál (rozdiel medzi infláciou v príslušnej krajine a priemerom inflácie v troch krajinách EÚ s najnižšou infláciou)

Skúsenosti z prístupového procesu v minulosti teda ukazujú, že hospodársky rast a pokles inflácie sa navzájom nevyklúčujú. Naopak, bolo ukázané, že v prístupovom procese do menovej únie došlo aj v potenciálne rizikových krajinách ku kumulácii pozitívnych stabilizačných efektov (pokles inflácie) a efektov zrýchľujúceho sa hospodárskeho rastu. Možno teda konštatovať, že v procesy reálnej a nominálnej konvergenie sa navzájom dopĺňajú⁹.

Tiež sa argumentuje, že proces zblížovania cenových hladín môže viesť k nárastu cien a k znižovaniu životnej úrovne. Vzhľadom na to, že je predpoklad, že mzdy a ďalšie dôchodky budú rásť rýchlejšie ako ceny – životná úroveň sa bude zvyšovať aj pri približovaní cenových hladín. Nevyhnutnosťou však bude rešpektovanie spomínaného predstihu rastu produktivity práce pred rastom reálnych miezd.

V rámci verejnej diskusie k materiálu sa často prezentoval názor, že vstupom do eurozóny môže dôjsť k znehodnoteniu úspor, a to jednak v dôsledku predčasného zafixovania výmenného kurzu, jednak v dôsledku vyššej inflá-

⁷ Tu ide najmä – vzhľadom na obmedzené kapacity domáceho kapitálového trhu – o možnosti využívania zahraničného kapitálového trhu.

⁸ Problémom je tiež obmedzená pružnosť pohybu pracovných síl vyplývajúca z tradícií a zvyklostí, ktoré majú za následok neochotu sťahovať sa za prácou.



cie a nízkych úrokových sadzieb. V pozadí týchto názorov je v prvom rade predstava, že nominálny výmenný kurz koruny bude v prípade nevstupovania do eurozóny apreciovať. To však nemožno považovať za nezvratnú skutočnosť – ako ukazujú príklady zo susedných krajín v súčasnosti – najmä pri neexistencii dôveryhodnej, do budúcnosti programovo orientovanej hospodárskej politiky. Môže teda naopak dôjsť k tomu, že menový kurz by sa v prípade nedôveryhodnej politiky, ktorá by nemala pozitívne ukotvenie v budúcnosti, mohol pohybovať smerom k depreciácii.

V tejto súvislosti treba tiež pripomenúť, že konvertovať do eura budú nielen úspory, ale aj ceny tých komodít, na nákup ktorých sú úspory určené a vzhľadom na to, že prijatím eura sa relácia úspory/ceny významne nezmení, nie je dôvod domnievať sa, že konverzia úspor do eura by znamenala ich reálne znehodnotenie.

Druhou časťou argumentácie o nepriaznivom vplyve prijatia eura na úspory je úvaha, že v prípade vstupu do eurozóny budú v SR nižšie reálne úrokové sadzby ako v prípade scenára bez vstupu. Predpokladá sa, že to bude dané vyššou domácou infláciou a nižšími úrokovými sadzbami v prípade vstupu v porovnaní s nevstupovým scenárom. Nie je však dôvod domnievať sa, že scenár bez eura by znamenal priaznivejší vývoj reálnej hodnoty úspor ako v scenári s eurom. Je pravdepodobné, že táto veličina sa nebude v obidvoch scenároch významne líšiť. Je to dané skutočnosťou, že samotné prijatie eura nemôže podstatne narušiť systém vzťahov domácich a zahraničných úrokových sadzieb a výmenných kurzov¹⁰. Navyše nie je ani vylúčené, že nevstupový scenár by mohol znamenať nepriaznivejší vývoj – to napr. v prípade, ak by hospodárska politika bez dostatočného ukotvenia na dôveryhodný cieľ, viedla k vyššej inflácii. Naopak, za predpokladu vyššieho hospodárskeho rastu v scenári so vstupom do eurozóny by sa cez vyšší rast príjmov mohli úspory vyvíjať priaznivejšie ako v scenári bez vstupu.

V čase pred vznikom menovej únie boli urobené viaceré analýzy, ktorých účelom bolo kvantifikovať prínosy členstva napr. v % zvýšenia úrovne alebo tempa rastu HDP. Kvantifikácia dopadov vstupu do menovej únie je všeobecne obtiažna a existujúce odhady sa navzájom dostávajú líšia. V zmysle existujúcich odhadov za rozhodujúci prínos možno považovať zrýchlenie rastu ekonomiky okolo 1 % ročne ako kumulatívny efekt zníženia transakčných nákladov, odstránenia kurzového rizika voči euru, zníženia rizikovej prémie a úrokových sadzieb.

Celkovo možno konštatovať, že prevládajú pozitívne aspekty vstupu pred negatívnymi. Ukazuje sa, že najčastejšie uvádzané nevýhody vstupu do menovej únie možno buď spochybníť (neexistencia samostatnej menovej politiky, rozpor medzi reálnym rastom a nominálnou stabilizáciou),

alebo zabrániť ich negatívnemu pôsobeniu uskutočnením vhodných ekonomických reforiem (napr. v prípade obáv z dôsledkov pôsobenia asymetrických šokov).

4. Perspektíva ďalšieho vývoja reálnej a nominálnej konvergencie

4.1. Reálna konvergencia

Konvergencia výkonnosti ekonomiky a zblížovanie cenových hladín

Po vstupe do EÚ bude rast ekonomiky SR – napriek rastúcej závislosti od konjunktúry v EÚ – rýchlejší. Vyplýva to z procesu dobiehania – pôsobenia spredmetneného a nespredmetneného technického pokroku, ktoré sa opierajú jednak o preberanie nových technológií s vysokou účinnosťou a preberanie organizačných a obchodných skúseností (know-how). Dobiehanie podporuje aj prenos niektorých výrobných zariadení, najmä z EÚ, na Slovensko. To nielenže rozširuje výrobný potenciál ekonomiky Slovenska, ale akceleruje produktivitu práce a rozširuje exportné trhy.

Pri predpoklade, že ekonomický rast na Slovensku bude v priemere o 1 – 2 % rýchlejší ako v EÚ a reálny rovnovážny kurz¹¹ bude apreciovať tempom 1 – 2 % ročne, potom – v porovnateľnej parite – bude ekonomika SR rásť rýchlejšie o 2 – 4 % ročne. Z dnešnej približne polovičnej úrovne voči priemeru EÚ sa tak SR môže na úroveň 75 % priemeru EÚ dostať v priebehu 10 – 15 rokov.

Vyrovňovanie cenových hladín bude prebiehať nerovnomerne podľa sektorov ekonomiky a segmentov trhu, avšak celkové tempo by nemalo prekročiť hranicu, ktorá by narušila rovnováhu. Vyrovňovanie úrovne miezd, cien pôdy a nehnuteľností (vrátane nájomného) bude postupne indukovať zmeny cenových relácií v celej ekonomike.

Podstatná skutočnosť, ktorá vyplýva z uvedeného procesu tzv. trhovej nápravy cenových relácií je, že hoci cenová hladina bude rásť, budú v rámci daného scenára tiež celkovo rásť reálne mzdy a dôchodky. Životná úroveň, ako dôsledok rastu ekonomiky, reálnych miezd a dôchodkov bude teda rásť, pričom tento rast by mal byť pomerne rýchly. To všetko pri ponechaní v platnosti skôr spomenutej podmienky rýchlejšieho rastu produktivity práce ako reálnych miezd. Kľúčovú úlohu tu zohráva zdržanlivá mzdová politika vo verejnom sektore.

Kompletný text vrátane príloh je zverejnený na internetovej stránke Úradu vlády SR: www.government.gov.sk a na internetovej stránke Národnej banky Slovenska: www.nbs.sk.

Pokračovanie v č. 10/2003

⁹ Bližšie pozri prílohu 3.

¹⁰ V prílohe 5 je tento vzťah vysvetlený rovnicou nekrytej úrokovvej parity.

¹¹ Pod pojmom reálny rovnovážny výmenný kurz sa rozumie taká úroveň kurzu, pri ktorej je ekonomika schopná dlhodobejšie sa pohybovať okolo svojej vnútornej a vonkajšej rovnováhy.



BLÝSKA SA NA LEPŠIE ČASY?

prof. Ing. Karol Zalai, CSc.
Ekonomická univerzita v Bratislave

Pokračovanie z čísla 8/2003

Vývoj finančnej situácie podľa hlavných skupín OKEČ

Pri tomto pohľade sústredíme pozornosť na to, či v dynamike zmien finančnej situácie podnikov spadajúcich do hlavných skupín OKEČ, teda vo výrobných, obchodných (veľko- i malo-) a služby poskytujúcich podnikoch sú významnejšie rozdiely. Relevantné údaje sú v tab. 2.

Likvidita odborovo rozlíšených podnikov vykazuje značné rozdiely, v ktorých sa odrážajú odborové špecifiká.

Pohotovú likviditu (L_1) dosahuje najvyššiu priemernú úroveň (Me) v podnikoch poskytujúcich služby, jej úroveň je blízko, ba v r. 2001 dosahuje hranicu odporúčaných hodnôt 0,2. Podniky ostatných odborov sú dosť vzdialené od tejto hranice a vcelku vyrovnané. Na úrovni HK sú však už medzi nimi viditeľné rozdiely. Hranica štvrtiny najlepších podnikov (HK) je najnižšie v prípade výrobných podnikov a postupne sa zvyšuje cez veľkoobchodné, maloobchodné podniky až po podniky služieb, kde je najvyššia. Platí to s výnimkou maloobchodných podnikov aj pre dolný kvartil. Aj vývoj ukazovateľa L_1 je najdynamickejší v prípade služieb.

Bežná likvidita (L_2) prihládajúca na krátkodobé pohľadávky je v priemere tiež najvyššia v službách, ale na druhom mieste sú už výrobné podniky, nasleduje veľkoobchod a túto skupinu uzaviera maloobchod, v ktorom sa väčšina transakcií uskutočňuje za hotové. Rovnaká je situácia v prípade HK a DK. I tu sa ukazuje, že priemerný výsledok je napriek diferencovanej úrovni v jednotlivých odboroch stabilný. Len najlepšie podniky vykazujú zlepšenie platobnej schopnosti najvýraznejšie v službách, kde sa HK zlepšil z hodnoty 1,53 v r. 1998 na 1,81 v r. 2001, t.j. o 18,3 %.

Celková likvidita (L_3) zohľadňuje i viazanosť zásob, je v priemere najvyrovnanějšía. Prekvapujúce je, že podniky služieb sú naďalej lídrom, hoci zásoby by mali byť v ich prípade relatívne najnižšie. Najvyššie zásoby (relatívne) viažu výrobné podniky patriace do dolného kvartilu, ktorý má najvyššiu hodnotu. Najdynamickejšiu pozitívnu zmenu zaznamenáva

HK podnikov služieb, ktorý v analyzovanom období vzrástol o viac ako 15 %.

Využitie majetku (aktivity) podniku je najvýraznejšie poznamenané odborovou príslušnosťou podnikov. Súvisí to s ich rozdielnou investičnou, materiálovou a energetickou náročnosťou. Vplyv majú tiež štandardné (v rade prípadov iste i neštandardné) spôsoby platobného styku, možnosti poskytnúť obchodný úver a pod. Vyvodzovať závery z absolútnych hodnôt ukazovateľov je preto nenáležité, dôležitejšia bude dynamika zmien a ich smer.

Smer vývoja ukazovateľov je v každom odbore pozitívny, skraca sa doba obratu, a to tak v prípade priemernej hodnoty (Me), ako aj na úrovni horného kvartilu, ktorý je v prípade ukazovateľov obratovosti hranicou štvrtiny podnikov s najhoršími výsledkami. Najdynamickejšie zmeny zaznamenávajú výrobné podniky a podniky služieb, kde sa doba obratu skrátila na 20 – 40 %, čo je významný výsledok. Pravdaže, v pozadí môžu byť i neštandardné (a dokonca nežiaduce) vplyvy. Napríklad priaznivý vývoj priemernej doby inkasa pohľadávok z obchodného styku (DS POHOS) môže byť ovplyvnený vynútenými platbami v hotovosti, vopred vyplatenými zálohami a pod., čo sú skutočnosti indikujúce výskyt trhových porúch. Celkove však vývoj možno hodnotiť pozitívne.

Štruktúra finančných zdrojov vypovedá o finančnej samostatnosti, resp. zadlženosti podnikov.

Táto je, ako o tom vypovedá ukazovateľ CZA, v priemere (Me) veľmi vysoká a v každom odbore činnosti presahuje 70 %. Diferenciácia priemernej zadlženosti nie je podľa odborov činnosti príliš výrazná, najvyššia je vo veľkoobchode, najnižšia v službách. Hodnota HK je vyššia ako 100, čo znamená, že viac ako štvrtina podnikov funguje zo záporným vlastným imanom. Dynamickejšie zmeny zaznamenáva len štvrtina najlepších podnikov, v ktorých dochádza, a to v každom odbore, k znižovaniu zadlženosti. Je však otázne, či to možno jednoznačne hodnotiť pozitívne, pretože podstatnú časť tohto súboru tvoria ekonomicky úspešné podniky, ktoré by z rastu zadlženosti mohli inkasovať efekt finančnej páky.

Tab. 2 Výsledky podnikov diferencované podľa odborov činnosti

	VÝROBA				VELKOOBCHOD				MALOOBCHOD				SLUŽBY				
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	
Ukazovateľ/Početnosť	11 392	12 563	13 244	11 135	11 099	12 092	13 195	11 222	5 134	6 118	6 869	5 939	11 643	13 316	15 070	13 581	
L1 (koef.)	HK 0,33 Me 0,09 DK 0,02	0,33 0,09 0,02	0,35 0,10 0,02	0,39 0,10 0,02	0,42 0,11 0,02	0,40 0,10 0,02	0,44 0,11 0,01	0,48 0,11 0,01	0,43 0,10 0,02	0,45 0,10 0,01	0,52 0,12 0,02	0,52 0,11 0,01	0,69 0,18 0,04	0,71 0,18 0,03	0,78 0,18 0,03	0,87 0,20 0,03	
L2 (koef.)	HK Me DK	1,15 0,70 0,32	1,15 0,67 0,27	1,18 0,67 0,26	1,10 0,66 0,23	1,09 0,62 0,20	1,13 0,65 0,19	1,17 0,65 0,18	1,07 0,56 0,15	1,09 0,53 0,13	1,17 0,57 0,15	1,21 0,56 0,14	1,53 0,87 0,32	1,59 0,84 0,29	1,65 0,83 0,26	1,81 0,88 0,27	
L3 (koef.)	HK Me DK	1,48 0,96 0,52	1,50 0,93 0,46	1,55 0,94 0,43	1,34 0,94 0,42	1,34 0,91 0,35	1,39 0,93 0,34	1,43 0,94 0,31	1,41 0,91 0,32	1,39 0,89 0,31	1,56 0,92 0,34	1,57 0,93 0,32	1,68 0,98 0,43	1,75 0,96 0,39	1,79 0,95 0,36	1,94 0,98 0,35	
DO ZÁS (dni)	HK Me DK	57,02 9,08 0,00	54,40 8,36 0,00	50,74 6,50 0,00	44,77 4,92 0,00	38,22 0,95 0,00	35,44 0,15 0,00	32,32 0,00 0,00	40,14 4,18 0,00	40,50 3,92 0,00	39,68 4,46 0,00	37,38 3,20 0,00	8,22 0,00 0,00	7,70 0,60 0,00	6,77 0,00 0,00	4,55 0,00 0,00	
DSKPOHOS (dni)	HK Me DK	95,21 41,74 3,02	95,61 40,27 2,60	85,60 37,34 0,90	75,83 32,68 0,00	69,05 15,24 0,00	67,24 14,24 0,00	64,75 13,95 0,00	47,94 4,74 0,00	49,52 4,24 0,00	45,41 4,53 0,00	46,19 4,89 0,00	81,03 23,07 0,00	82,61 22,33 0,00	72,44 18,49 0,00	71,35 18,60 0,00	
DSKZÁVOS (dni)	HK Me DK	134,30 51,03 7,72	132,58 48,83 6,22	120,22 41,45 2,56	104,78 36,89 1,44	129,84 34,06 0,00	117,73 25,95 0,00	105,10 21,60 0,00	111,43 24,67 0,00	107,71 22,09 0,00	94,86 17,02 0,00	94,15 16,44 0,00	110,05 28,57 0,00	110,62 24,92 0,00	94,42 17,57 0,00	81,56 14,99 0,00	
CZA (%)	HK Me DK	101,11 79,80 39,99	104,34 80,80 39,25	106,70 80,92 38,86	105,10 78,81 35,67	106,95 86,98 35,78	110,38 86,41 31,77	108,16 83,97 29,78	104,20 83,04 23,78	106,23 83,89 21,70	107,50 83,51 19,00	105,31 81,55 17,34	99,97 76,70 28,74	101,75 76,51 26,55	103,55 75,93 24,55	100,77 72,07 21,32	
UK (koef.)	HK Me DK	1,44 0,00 -0,44	1,22 0,00 -0,64	1,28 0,00 -0,11	2,12 0,00 0,00	0,84 0,00 0,00	0,87 0,00 0,00	0,57 0,00 0,00	1,13 0,00 -0,11	0,84 0,00 0,00	0,39 0,00 0,00	1,03 0,00 0,00	1,21 0,00 0,00	1,04 0,00 0,00	1,00 0,00 0,00	1,44 0,00 0,00	
TZ (rok)	HK Me DK	9999 21,59 4,72	9999 26,15 4,79	9999 21,16 3,91	9999 14,58 3,10	9999 49,98 4,01	9999 45,67 4,12	9999 42,02 2,97	9999 50,57 3,17	9999 44,22 2,84	9999 35,22 1,93	9999 24,32 1,50	9999 17,52 2,69	9999 23,74 2,95	9999 21,58 2,19	9999 13,77 1,65	
RT (%)	HK Me DK	0,94 0,00 -6,79	0,74 0,00 -8,20	1,02 0,00 -6,59	1,87 0,00 -2,77	0,29 0,00 -4,72	0,50 0,00 -3,77	1,20 0,00 -1,70	0,37 0,00 -4,43	0,42 0,00 -4,66	0,78 0,00 -4,09	1,46 0,00 -2,67	1,08 0,00 -5,05	0,91 0,00 -6,20	1,37 0,00 -5,55	2,58 0,00 -3,05	
ROE (%)	HK Me DK	4,29 -2,12 -39,07	2,85 -2,76 -39,82	4,14 -2,00 -35,63	9,13 0,00 -21,47	2,05 -3,61 -51,36	1,96 -2,56 -41,34	2,65 -2,27 -39,97	8,29 -0,50 -27,22	1,95 -3,32 -53,67	2,11 -3,04 -50,35	3,72 -2,31 -44,45	9,71 -0,81 -33,75	4,98 -1,42 -38,06	2,91 -1,94 -39,20	4,29 -2,03 -36,72	9,72 -0,26 -25,16
ROA (%)	HK Me DK	1,57 -0,31 -8,50	1,21 -0,57 -10,07	1,69 -0,39 -8,87	3,12 0,00 -6,01	0,85 -0,57 -10,28	0,99 -0,35 -9,58	1,26 -0,40 -9,28	2,68 0,00 -6,61	0,96 -0,72 -11,41	1,11 -0,50 -11,75	1,89 -0,33 -10,42	1,82 -0,10 -8,65	1,37 -0,33 -9,90	2,06 -0,40 -9,84	3,89 0,00 -6,84	



Ukazovateľ úrokové krytie charakterizuje schopnosť podnikov platiť cenu cudzích zdrojov. Táto schopnosť je všeobecne veľmi nízka, kladný výsledok je len v hornom kvartile a v žiadnom odbore nepresahuje v zahraničí akceptovanú hranicu 3.

Podobnú výpoveď ponúka i tokové zadĺženie. Schopnosť vrátiť cudzie zdroje je vo všeobecnosti nízka. Priemerný výsledok sa počíta na desiatky rokov, najdlhšie to trvá vo veľko- a maloobchodných podnikoch, najkratšie v službách. Hodnota HK ilustruje neschopnosť veľkej časti podnikov vôbec sa vysporiadať s takou povinnosťou a len DK sa vyskytuje v pásme akceptovateľných výsledkov. Pozitívom je len skutočnosť, že medián i dolný kvartil zaznamenávajú pozitívny vývoj – skracuje sa doba potrebná na vrátenie.

Výnosnosť podnikov je veľmi nízka, ale vykazuje pozitívny vývoj.

Medián ukazovateľa rentability tržieb je v inom podniku ako v prípade ukazovateľov ROA a ROE, preto má nezápornú hodnotu. Celkovo je však obraz o vývoji výnosnosti slovenských podnikov porovnateľný podľa všetkých ukazovateľov.

Priemerné výsledky ROA a ROE sa zlepšujú, čo konkrétne znamená, že záporná rentabilita (stratovosť) sa znižuje, v r. 2001 je v každom odbore dosiahnutá nula. Znižuje sa tiež stratovosť podľa dolného kvartilu a o pozitívnom vývoji vypovedá tiež vývoj hodnoty HK. Rentabilita tržieb, vlastného imania i aktív sa vo všetkých odboroch činnosti v tejto časti súboru podnikov výrazne zlepšuje. Najdynamickejšie zmeny sú v obchodných podnikoch (veľko- i maloobchod), kde vzrástla hodnota ukazovateľov rentability v r. 2001 oproti r. 1998 na troj- až štvornásobok. Pozitívny, ale menej dynamický je vývoj vo výrobných podnikoch a v podnikoch služieb. Tu vzrástli hodnoty ukazovateľov rentability na dvojnásobok.

Záver

Na základe ukazovateľov vyčíslených za celý súbor podnikov sme dospeli k mierne optimistickému záveru o existencii viditeľných symptómov zlepšovania finančnej situácie slovenských podnikov. Výsledky štrukturované podľa hlavných odborov činnosti vedú k poznaniu, že toto oživenie je plošné, že je evidentné v každom odbore. Odborové špecifiká objektívne a výrazne ovplyvňujú niektoré ukazovatele (napr. likvidity a aktivity), ale smer ich vývoja je rovnaký, pozitívny. Výsledky podľa odborov tiež potvrdzujú, že časť podnikov (asi štvrtina) v každom odbore sa adaptovala na nové podmienky, ich výsledky sa plynule zlepšujú, finančná situácia je

stabilná a výsledky sa približujú k výsledkom podnikov z trhov rozvinutých krajín. Je veľmi pravdepodobné, že táto časť (štvrtina) u každého z použitých ukazovateľov obsahuje tie isté podniky.

Vývoj finančnej situácie vo vybraných výrobných odboroch

Snaha objektivizovať a verifikovať vyššie uvedené závery nás vedie k uskutočneniu sondy do výrobných odborov. Orientácia na výrobné odbory a podniky súvisí s ich nezastupiteľnou úlohou pri rozvoji ekonomiky, pričom sme zvolili tie, ktoré sú tradičné, resp. v ktorých pôsobia významné slovenské podniky. Rozsah článku umožňuje sústrediť sa len na vybrané výrobné odbory.

Zvolené výrobné odbory sú uvedené v poradí, ktoré zodpovedá ich umiestneniu vo vyhláske č. 552/2002 Z. z., ktorou sa vydáva štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností. Čitateľ si iste sám analogickým spôsobom vyhodnotí prezentované údaje, komentár autora sa sústreďuje len na základné konštatovanie.

Textilná výroba (tab. 3). Odbor patrí k tradičným slovenským odborom. Pre podniky patriace do tohto odboru je príznačná nízka likvidita s miernym zlepšovaním časti najlepších podnikov a so stagnáciou až zhoršovaním výsledkov podnikov na opačnom konci súboru. Evidentné znaky zlepšovania vykazuje využitie majetku, ukazovatele obratovosti majú pozitívny vývoj. Zadĺženosť je veľmi vysoká, vyššia ako priemer v celom súbore podnikov (tab. č. 1 v predchádzajúcom čísle), schopnosť vrátiť cudzie zdroje sa opäť podstatne zlepšuje. Všetky tri ukazovatele rentability zaznamenávajú priaznivý, plynulý rast a to vo všetkých pásmach súboru podnikov – priemerom, nadpriemernom i podpriemernom.

Výroba chemikálií a chemických výrobkov (tab. 3). V tomto výrobnom odbore pôsobia dôležité podniky s vážnym vplyvom na obchodnú bilanciu SR. Už výsledky v likvidite vypovedajú o vysokej variabilite v súbore a značnej diferencovanosti vo výsledkoch a finančnej situácii podnikov. Ukazovatele aktivity vykazujú rozdielne výsledky (napr. DOZÁS). Zadĺženosť je výrazne nižšia, ako je slovenský priemer. Ukazovatele rentability majú priaznivý vývoj, ziskovosť rastie a stratovosť sa znižuje.

Výroba výrobkov z gumy a plastov. Podniky tohto odboru majú nízku likviditu s absenciou príznakov zlepšovania situácie. Tento poznatok platí pre všetky pásma súboru. Výraznejšie zlepšovanie neregistrujeme ani v prípade ukazovateľov aktivity. Podniky sú v priemere extrémne zadĺžené, napriek



Tab. 3

Roky		Textilná výroba				Výroba chemikálií a chemických výrobkov				
		1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	
Početnosť súboru			198	230	228	187	126	149	167	149
Ukazovatele likvidity	Pohotová likvidita L ₁ (koef.)	HK	0,25	0,25	0,30	0,27	0,32	0,20	0,31	0,43
		Me	0,07	0,08	0,10	0,06	0,08	0,08	0,07	0,08
		DK	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01
	Bežná likvidita L ₂ (koef.)	HK	0,99	1,06	1,16	1,09	1,10	1,10	1,22	1,26
		Me	0,61	0,58	0,61	0,57	0,69	0,65	0,59	0,61
		DK	0,23	0,21	0,23	0,22	0,36	0,34	0,31	0,33
Celková likvidita L ₃ (koef.)	HK	1,29	1,37	1,46	1,40	1,41	1,48	1,39	1,63	
	Me	0,81	0,81	0,82	0,86	1,00	0,97	0,89	1,00	
	DK	0,41	0,46	0,43	0,36	0,63	0,54	0,52	0,51	
Ukazovatele aktivity	Doba obratu zásob DOZÁS (dni)	HK	20,70	73,89	68,34	49,86	57,24	59,09	51,49	51,77
		Me	16,26	12,86	12,31	12,01	24,69	30,24	20,97	22,21
		DK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,27	0,00	0,00	0,00
	Doba splatnosti krátkodob. pohľad. z obch. styku DSKPOH (dni)	HK	79,19	73,10	80,11	60,72	98,34	84,80	81,54	78,24
		Me	34,90	32,90	29,13	25,59	44,45	46,11	48,90	31,52
		DK	1,81	0,88	0,00	0,10	10,33	1,69	12,55	0,00
Doba splatnosti krátkodob. záväzkov z obch. styku DSKPOH (dni)	HK	147,89	124,05	124,61	85,56	113,25	123,80	109,83	97,59	
	Me	45,37	38,52	42,83	31,96	50,44	51,11	45,72	40,20	
	DK	3,72	4,62	1,79	3,24	9,84	4,20	8,94	0,53	
Ukazovatele zadlženosti	Celková zadlženosť aktív CZA (%)	HK	114,55	122,46	127,15	122,27	98,92	99,47	99,85	102,78
		Me	83,73	83,97	78,51	82,30	74,01	76,70	76,24	68,48
		DK	54,21	44,85	44,25	45,30	39,08	42,81	38,41	30,57
	Úrokové krytie UK (koef.)	HK	1,13	1,00	1,25	2,27	1,20	1,13	1,90	2,54
		Me	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		DK	-2,55	-2,33	-0,39	0,00	-0,96	-0,75	-0,07	0,00
Tokové zadlženie TZ (rok)	HK	9999	9999	9999	9999	9999	9999	9999	9999	
	Me	53,14	26,32	20,14	14,49	25,09	31,18	18,22	11,99	
	DK	5,52	6,03	3,86	2,70	6,10	5,18	3,50	2,09	
Ukazovatele rentability	Rentabilita tržieb RT (%)	HK	0,46	0,92	1,79	2,03	0,67	0,90	1,33	2,87
		Me	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		DK	-10,52	-8,80	-11,96	-4,22	-5,46	-4,46	-6,52	-3,07
	Rentabilita vlastného imania ROE (%)	HK	0,67	1,74	6,38	11,14	3,83	4,71	9,11	10,94
		Me	-9,41	-3,97	-1,68	-0,28	-1,65	-0,80	0,00	0,00
		DK	-50,09	-41,26	-29,44	-31,85	-39,13	-31,80	-18,64	-11,11
Rentabilita aktív ROA (%)	HK	1,23	1,49	2,47	3,72	1,34	1,42	2,66	4,35	
	Me	-2,00	-0,58	-0,11	0,00	-0,61	-0,30	0,00	0,00	
	DK	-13,01	-9,48	-9,44	-9,00	-13,28	-8,76	-6,42	-6,70	

tomu je štvrtina z nich schopná vrátiť cudzie zdroje za prijateľných 4 – 5 rokov. Vývoj ukazovateľov rentability je nevýrazný, bez významnejších známk zlepšovania.

Výroba strojov a zariadení (tab. 4) je odbor, ktorý mal v minulosti osobitné miesto v ekonomike Slovenska. Potrebovali by sme, aby došlo k jeho revitalizácii. Ukazovatele likvidity preukazujú pohyb žiaducim smerom, avšak len v pásme priemerných a nadpriemerných podnikov. Hodnoty DK majú zostupný trend. Výrazne pozitívny vývoj je v prípade ukazovateľov aktivity. Zadlženosť je veľmi vysoká, ale schopnosť kryť cenu cudzích zdrojov sa v podstatnej časti podnikov zlepšuje. Výsledkom je pozitívny vývoj ukazovateľov rentability.

Výroba elektrických strojov a prístrojov (tab. 4).

Je to odbor s nadpriemernými výsledkami. Jeho podniky majú (na slovenské pomery) slušnú a zlepšujúcu sa schopnosť hradiť svoje záväzky. Priaznivo sa vyvíjajú tiež ukazovatele aktivity. V odbore je najnižšia zadlženosť a horný kvartil zadlženosti je v každom roku analyzovaného obdobia menší ako 100. Ukazovatele rentability majú veľmi pozitívny vývoj.

Výroba nábytku je výrobný odbor, ktorý môže vo veľkej miere využívať domáce zdroje. Napriek tomu je rekordérom v nepriaznivých výsledkoch. Podniky majú veľmi nízku likviditu, ukazovatele obratovosti vykazujú len mierne zlepšenie. Podniky sú extrémne zadlžené a hodnota HK vypovedá o ich veľkej stratovosti. Vykazujú len nízku rentabilitu a vysokú stratovosť.



Tab. 4

Roky		Výroba strojov a zariadení				Výroba elektrických strojov a prístrojov				
		1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	
Početnosť súboru		571	619	648	554	348	399	416	345	
Ukazovatele likvidity	Pohotová likvidita L ₁ (koef.)	HK	0,27	0,28	0,36	0,36	0,38	0,45	0,51	0,52
		Me	0,10	0,09	0,11	0,11	0,13	0,16	0,18	0,19
		DK	0,02	0,02	0,03	0,02	0,04	0,05	0,05	0,04
	Bežná likvidita L ₂ (koef.)	HK	1,10	1,12	1,14	1,19	1,22	1,35	1,39	1,44
		Me	0,71	0,69	0,69	0,73	0,82	0,85	0,86	0,89
		DK	0,37	0,37	0,40	0,35	0,44	0,42	0,48	0,50
	Celková likvidita L ₃ (koef.)	HK	1,45	1,47	1,52	1,52	1,47	1,79	1,68	1,78
		Me	1,00	1,00	1,00	1,01	1,09	1,09	1,08	1,14
		DK	0,63	0,61	0,61	0,55	0,75	0,66	0,70	0,73
Ukazovatele aktivity	Doba obratu zásob DOZÁS (dni)	HK	84,66	78,35	66,25	51,42	49,79	54,47	49,22	43,83
		Me	26,18	23,55	23,80	15,42	16,49	16,94	12,06	9,36
		DK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Doba splatnosti krátkodob. pohľad. z obch. styku DSKPOH (dni)	HK	114,61	99,94	101,64	82,82	99,89	90,68	79,74	78,29
		Me	56,00	48,87	50,77	41,90	47,10	43,10	41,30	36,71
		DK	15,75	17,84	15,52	9,82	11,81	5,67	4,62	10,22
	Doba splatnosti krátkodob. záväzkov z obch. styku DSKPOH (dni)	HK	169,04	150,94	135,06	115,13	125,10	121,43	106,53	81,80
		Me	69,51	63,84	56,89	48,05	50,06	43,53	37,00	34,14
		DK	23,32	17,25	12,66	6,65	7,78	4,46	1,87	2,67
Ukazovatele zadlženosti	Celková zadlženosť aktív CZA (%)	HK	100,00	101,71	105,93	102,48	94,45	95,27	95,10	96,15
		Me	79,31	81,24	81,60	79,22	72,97	72,10	72,63	71,57
		DK	45,60	46,05	47,11	47,10	45,47	37,34	37,59	38,77
	Úrokové krytie UK (koef.)	HK	1,61	1,32	1,60	3,22	2,95	1,78	2,81	3,76
		Me	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		DK	-0,28	-0,37	-0,11	0,00	0,00	-0,33	0,00	0,00
	Tokové zadlženie TZ (rok)	HK	9999	9999	9999	9999	9999	9999	9999	286,5
		Me	22,86	34,00	25,02	13,07	16,69	21,02	12,05	8,70
		DK	6,22	6,54	5,27	3,67	4,38	4,74	3,13	2,47
Ukazovatele rentability	Rentabilita tržieb RT (%)	HK	0,99	0,88	1,69	2,33	1,33	1,16	2,43	2,96
		Me	0,00	0,00	0,00	0,05	0,00	0,00	0,00	0,51
		DK	-8,39	-7,33	-5,78	-1,36	-4,66	-4,89	-2,82	-0,95
	Rentabilita vlastného imania ROE (%)	HK	5,56	4,35	10,55	17,30	10,37	6,70	11,30	19,57
		Me	-1,86	-3,00	-1,37	0,00	0,00	-1,59	0,00	1,06
		DK	-41,48	-36,52	-33,54	-13,49	-23,22	-31,19	-26,69	-15,08
	Rentabilita aktív ROA (%)	HK	1,91	1,60	2,74	4,82	2,91	2,24	4,33	6,54
		Me	-0,11	-0,57	-0,24	0,14	0,00	-0,19	0,08	0,91
		DK	-8,25	-9,38	-8,75	-4,05	-5,65	-8,15	-4,74	-3,51

Stavebníctvo je odborom, v ktorom sa väčšina s prezentovaných čísiel zlepšuje. S ohľadom na silný multiplikačný efekt na iné výrobné odbory je to pozitívne. Problematická je vysoká zadlženosť a tiež stratovosť časti súboru podnikov.

Záverečné hodnotenie

Optimizmus obsiahnutý v otázke, ktorá je názvom príspevku, sa zdá byť opodstatnený. I keď dynamika zlepšovania finančných ukazovateľov a aj ich rozloženie v priestore sú diferencované, v rade prípadov nevýrazne (či dokonca negatívne), predsa len preráža pozitívny trend. Nádej na ďalší pozitívny vývoj sa

spája najmä s podnikmi, ktorých výsledky sa blížia k štandardom dosahovaným v rozvinutom trhu. Nie je ich málo, tvoria približne štvrtinu celkového počtu zohľadnených podnikov.

Veľkou šancou a stimulom ďalšieho rozvoja je už veľmi reálny vstup do EÚ. Naša komparatívna výhoda – kvalifikovaná a lacná pracovná sila – zosilnie výrazným znížením politického rizika krajiny. Prílev ďalších zahraničných investorov je veľmi pravdepodobný. Ich know-how, prístup na trhy, ako i tlak konkurencie zvýšia výkonnosť a následne i finančnú situáciu našich podnikov. Dnešné záblesky prerastú do búrky s katarzným účinkom, z ktorej vyjde (dúfajme) obrozený, stabilný, slovenský podnik.

OCHRANA VKLADOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE A V KRAJINÁCH EURÓPSKEJ ÚNIE

Ing. Peter Oravec

Smernicou Európskeho parlamentu a Rady č. 94/19/ES z 30. mája 1994 o systémoch poistenia (ochrany) vkladov, ktorá je právnym rámcom pre ochranu vkladov v krajinách EÚ, zaviazala Európska únia už pred rokmi všetky členské štáty, aby zaviedli zabezpečovacie systémy na ochranu vkladov v bankách. Smernica, ktorá stanovuje iba základné zásady ochrany vkladov predpokladá povinné členstvo všetkých úverových inštitúcií v systéme ochrany vkladov. Za zriadenie takéhoto systému zodpovedá každý členský štát. Podľa smernice majú byť vklady v jednej úverovej inštitúcii chránené do sumy 20 000 EUR, pričom sa poskytuje každému členskému štátu právo ohraničiť výšku odškodnenia na 90 % objemu vkladu.

Základné zásady smernice:

- Vkladom je akýkoľvek kreditný zostatok vzniknutý z prostriedkov, ktoré ostali na účte, ktorý musí úverová inštitúcia vyplatiť, a každý dlh preukázaný potvrdením vydaným úverovou inštitúciou. Zo systému poistenia vkladov sú vylúčené náhrady vkladov iných úverových inštitúcií uskutočnených vo vlastnom mene a na vlastný účet, vlastného kapitálu úverových inštitúcií a vkladov vzniknutých z operácií, pri ktorých bol vyneseny odsudzujúci rozsudok za trestný čin prania peňazí (legalizácia výnosov z trestnej činnosti).

- Každý členský štát má zabezpečiť zavedenie a uznanie jedného alebo viacerých systémov poistenia vkladov; žiadna úverová inštitúcia (okrem výnimiek) nesmie prijímať vklady, ak nie je členom takéhoto systému.

- Systémy poistenia vkladov v niektorom členskom štáte chránia vkladateľov v pobočkách zriadených úverovými inštitúciami v iných členských štátoch. Ak úroveň alebo rozsah ochrany vkladov hostiteľského štátu prekračuje úroveň alebo rozsah ochrany poskytovanej v členskom štáte, v ktorom je úverová inštitúcia povolená, hostiteľský štát zabezpečí, aby na jeho území fungoval systém poistenia vkladov, ku ktorému sa pobočka môže dobrovoľne pripojiť. Do 31. decembra 1999 smernica predpisovala, že zahraničné pobočky bánk v jednom členskom štáte EÚ nesmeli vkladateľom ponúkať vyššiu ochranu než konkurujúce domáce banky.

- Členské štáty overia, či pobočky zriadené úverovou inštitúciou so sídlom mimo EÚ majú poistnú ochranu rovnocennú s ochranou stanovenou touto smernicou; v opačnom prípade sa musia pripojiť k niektorému systému ochrany vkladov fungujúcemu na ich území.

- Súhrn všetkých vkladov každého vkladateľa musí byť poistený do výšky 20 000 EUR. Nevylučuje sa zachovanie alebo prijatie predpisov, ktoré poskytujú vyššiu alebo úplnejšiu ochranu vkladov.

- Členské štáty môžu obmedziť poistenie na určité percento z výšky vkladu, ktoré však musí byť najmenej 90 % všetkých vkladov. Limity sa vzťahujú na súhrn vkladov u tej istej úverovej inštitúcie bez ohľadu na počet týchto vkladov, ich menu a miesto uloženia v EÚ. (Ak má vkladateľ v banke napríklad 20 000 EUR a banka ide do konkurzu, tak dostane náhradu podľa práva EÚ len vo výške 90 % z 20 000, t. j. 18 000 EUR. Klient banky, ktorý by mal vklad vo výške 30 000 EUR, dostane späť 20 000 EUR.)

- Členské štáty zabezpečia, aby úverové inštitúcie poskytli súčasným aj prípadným budúcim vkladateľom informácie potrebné na určenie systému poistenia vkladov, ktorého sú členom. Vkladatelia musia byť informovaní o ustanoveniach systému poistenia vkladov vrátane výšky a rozsahu ochrany ľahko zrozumiteľným spôsobom.

- Systémy poistenia vkladov musia byť schopné vyplatiť pohľadávky vkladateľov do troch mesiacov odo dňa, keď príslušné orgány zistia, že príslušná úverová inštitúcia sa nejaví byť schopná vyplatiť vklad a nemá vyhladky, že tak bude môcť urobiť (t. j. najneskôr do 21 dní po tom, čo po prvý raz zistí, že úverová inštitúcia nevyplatila splatné a vymáhateľné vklady), alebo do troch mesiacov odo dňa, keď súdny orgán vydá rozhodnutie, ktorého dôsledkom je pozastavenie možnosti vkladateľa uplatňovať voči tejto inštitúcii pohľadávky. V osobitných prípadoch môže systém poistenia vkladov požiadať o predĺženie tejto lehoty, ktoré nesmie prekročiť tri mesiace; príslušné orgány môžu poskytnúť maximálne dve ďalšie predĺženia, každé maximálne tri mesiace.

Pod systémom ochrany vkladov sa všeobecne rozumujú viaceré zabezpečovacie fondy, ktorých presné pomenovanie sa líši v jednotlivých krajinách (fondy zabezpečenia vkladov, garančné fondy, odškodňovacie systémy a pod.). Banky s povolením v rámci EÚ poskytujú na základe uvedenej smernice EÚ zabezpečenie až do výšky vkladu 20 000 EUR na klienta. Každý členský štát môže samostatne rozhodnúť, či považuje za potrebné namiesto ochrany vkladov vo výške 20 000 EUR požadovanej smernicou vyššiu ochranu vkladateľov, a túto môže nariadiť vo svojich národných predpi-



soch príslušným úverovým inštitúciám. Príslušný dozorný orgán každej krajiny EÚ zároveň skúma, či úverová inštitúcia patrí do systému ochrany vkladov. Len v kladnom prípade môže táto úverová inštitúcia vykonávať obchody v rámci EÚ.

Pokiaľ ide o zabezpečenie vkladov v pobočkách úverových inštitúcií so sídlom v inom členskom štáte EÚ, platí ochrana vkladov platná v krajine, v ktorej je hlavné sídlo peňažnej inštitúcie. Ak zriadi takáto inštitúcia pobočku v inom členskom štáte, neplatí ochrana vkladu v krajine sídla pobočky, ale v krajine hlavného sídla banky. Výška a rozsah ochrany vkladov platí teda aj pre pobočky úverových inštitúcií, ktoré majú zriadené v iných štátoch EÚ. Úverová inštitúcia však môže zriadiť nielen pobočku v inom členskom štáte, ale môže tam založiť aj novú banku. Nová banka má svoje hlavné sídlo v hostiteľskom štáte a v tom prípade platí ochrana vkladov v hostiteľskom štáte. Nie je dôležité, že táto nová banka je vlastne iba dcérskou spoločnosťou peňažnej inštitúcie z iného štátu. V súčasnosti existujú banky, ktoré vykonávajú činnosť len prostredníctvom internetu (resp. telefónu a pošty). Z hľadiska ochrany vkladov je aj v tomto prípade dôležité pre vkladateľa vedieť, kde je hlavné sídlo peňažnej inštitúcie, aby zistil výšku zabezpečenia vkladu.

Ochrana vkladov sa týka vkladov v bankách a sporiteľniach a nevzťahuje sa na vklady, pri ktorých banky vystupujú iba ako sprostredkovatelia. Typickým príkladom takéhoto vkladu sú podielové fondy, kde je banka iba obchodníkom – sprostredkovateľom medzi investičnou spoločnosťou a vkladateľom. To isté sa týka akcií a iných cenných papierov, pre ktoré neexistuje žiadna ochrana vkladov.

Systém ochrany vkladov má teda dve hlavné funkcie:

- preventívnu – znižuje riziko panických výberov vkladov z bánk verejnosťou, ak sa rozšíri negatívna informácia o finančnej situácii banky,
- sanačnú – zabezpečuje návratnosť vkladov pre vkladateľov.

Ochrana vkladov v členských štátoch EÚ

Pretože európske právo citovanou smernicou určuje iba minimálne zásady ochrany vkladov, majú jednotlivé štáty EÚ pri tvorbe systému ochrany vkladov a stanovení výšky, resp. rozsahu ochrany vkladov dostatočnú voľnosť. Ochrana vkladov je preto v členských štátoch EÚ riešená rozdielne. Najvyššia ochrana vkladov platí vo Francúzsku a v Taliansku. Osobitná úprava ochrany vkladov platí v Nemecku. Väčšina ostatných krajín EÚ stanovila minimálne predpísaný rozsah ochrany vkladov v súlade so smernicou.

Ochrana vkladov platí pre všetky úverové inštitúcie podliehajúce belgickej legislatíve a pre belgické poboč-

Krajina	Zaručená suma v EUR	Ochrana v % z tejto sumy
Belgicko	20 000	100
Dánsko	40 000	100
Fínsko	25 000	100
Francúzsko	70 000	100
Grécko	20 000	100
Holandsko	20 000	100
Írsko	20 000	90
Luxembursko	20 000	90
Nemecko	30 % vlastného kapitálu banky	100
Portugalsko	33 750	100
Rakúsko	20 000	100
Španielsko	20 000	100
Švédsko	25 000	100
Taliansko	103 291,38	100
Veľká Británia	22 222	90

ky bánk so sídlom mimo EÚ. V Belgicku existuje jeden systém ochrany vkladov (IRG). Systém IRG, na ktorý sú napojené všetky belgické úverové inštitúcie, spočíva na zmluvách s úverovými inštitúciami.

Vo Fínsku existovali donedávna viaceré záručné fondy, ktoré sa spojili do jedného fondu ochrany vkladov. Na tento fond sú napojené všetky inštitúcie prijímajúce vklady. Úverové inštitúcie sú povinné informovať o ochrane vkladov a prípadných zmenách v predpisoch.

Úverové inštitúcie so sídlom vo Francúzsku, ktoré prijímajú vklady, musia patriť do jedného z dvoch systémov ochrany vkladov. Prvý systém poisťuje banky pridružené k profesionálnej asociácii AFB. Vzájomné a družstevné banky a sporiteľne majú osobitný systém vzájomnej pomoci určený na zaručenie likvidity a solventnosti pridružených inštitúcií. Francúzsky bankový dohľad poskytuje maximálnu dobu na odškodnenie štyri roky po zistení nedostupnosti vkladov.

Všetky úverové inštitúcie s povolením na prijímanie a vykonávanie bankových obchodov v Grécku musia byť členmi fondu ochrany vkladov. Výnimku z povinného členstva majú poštové sporiteľne, tzv. pôžičkové a depozitné pokladne a prechodne aj družstevné banky. Úverové inštitúcie oslobodené od povinného členstva vo fonde ochrany vkladov sú povinné na túto okolnosť výslovne upozorniť skutočných aj potenciálnych klientov.

Na ochrane vkladov sa musia podieľať úverové inštitúcie založené a registrované v Holandsku, pobočky úverových inštitúcií z tretích krajín, ktoré sú povinné zúčastňovať sa na systéme ochrany vkladov, ak takýto systém v domovskej krajine neposkytuje ekvivalentnú ochranu vkladateľom pobočky, a pobočky úverových inštitúcií z iných členských štátov, ktoré sa pripojili k holandskému systému v záujme doplnenia svojho



poistenia. Odškodnenie možno požadovať v holandskej centrálnej banke. Zaistená suma sa spravidla vypláti do troch mesiacov.

Írske úverové inštitúcie musia uložiť na účte ochrany vkladov v írskej centrálnej banke 0,2 % svojich vkladov, ale toto zaistenie slúži iba pre krajný prípad. Banky sú povinné vstúpiť do jedného zo systémov ochrany vkladov. Úverové družstvá a vzájomné zväzy sú oslobodené od povinného členstva. Systémy ochrany vkladov musia dbať na základné poistenie požadované EÚ, väčšinou však poskytujú vyššiu ochranu.

Všetky úverové inštitúcie založené podľa luxemburského práva a luxemburské pobočky bánk so sídlom mimo EÚ sú povinné zúčastňovať sa na systéme ochrany vkladov. Lukratívne Luxembursko podľa platného právneho stavu ponúka len základné poistenie požadované smernicou EÚ. Všetky finančné inštitúcie so sídlom v Luxembursku však patria do asociácie pre ochranu vkladov, ktorá zaisťuje všetky vklady v neohraničenej výške.

V Nemecku podliehajú ochrane vkladov (s malými výnimkami) všetky banky, ktoré prijímajú vklady. Osobitné systémy ochrany vkladov existujú na poistenie komerčných bánk (súkromné banky), sporiteľní, tzv. centrálnych žirových inštitúcií a úverových družstiev (družstevné banky). V dôsledku tlaku zákonodarcu, ktorý hrozil bankám pred niekoľkými desiatkami rokov prijatím prísnej zákonnej úpravy, funguje v Nemecku rozsiahlejšie zabezpečenie pre väčšinu úverových inštitúcií než v EÚ, ktoré sa približuje poskytovaniu plnej ochrany vkladov. Väčšina súkromných bánk založila tzv. požiarneho fond, ktorý každému klientovi banky napojenej na tento fond garantuje, že jeho vklad je zaručený minimálne do výšky 30 % upísaného vlastného kapitálu banky. Pretože minimálny kapitál banky musí byť 6 mil. mariek (samozrejme v prepočte na EUR), zabezpečenie je vo výške minimálne 1,8 mil. mariek na vkladateľa. Chránené sú vklady aj úroky. Banky, ktoré nepatria do fondu ochrany vkladov, sú evidované v Spolkovom zväze nemeckých bánk a platí pre ne minimálna ochrana vkladov podľa práva EÚ. Systém ochrany vkladov pre nemecké centrálné žirové inštitúcie poskytuje v zásade tú istú ochranu. Sporiteľne a družstevné banky majú svoj vlastný systém solidárneho zabezpečenia, ktorý primárne ochraňuje solventnosť svojich členov a tak nepriamo plne chráni aj vklady a tým umožňuje prakticky neohraničenú ochranu vkladov. Ak by došlo v jednej inštitúcii k problémom, plniť za ňu budú ostatné. Minimálne požiadavky EÚ na ochranu vkladov sú teda hlboko pod nemeckým štandardom.

Právne základy systému ochrany vkladov majú v Portugalsku množstvo výnimiek. Úverové inštitúcie musia poskytnúť klientom údaje o systémoch ochrany vkladov (sumy odškodnenia a lehoty). Ak má byť odškodnenie

vyššie ako 33 750 EUR, suma nad 33 750 EUR sa rozdelí na tri časti, pričom prvá časť bude odškodnená na 100 %, druhá na 75 % a tretia na 50 %. V princípe platí doba premlčania nárokov na odškodnenie 20 rokov.

Španielske úverové inštitúcie musia byť účastníkmi systému ochrany vkladov. V Španielsku sú tri inštitúcie na ochranu vkladov pôsobiace ako verejnoprávne osoby s vlastnou právnou subjektivitou, a to pre banky, sporiteľne a úverové družstvá.

Všetky úverové inštitúcie založené podľa talianskeho práva sa musia zúčastňovať na jednom z dvoch systémov ochrany vkladov, z ktorých jeden je určený pre vzájomné (družstevné) banky. Obidva systémy povinne chránia vklady talianskych bánk s pobočkami v Taliansku a v EÚ a môžu chrániť vklady talianskych bánk s pobočkami mimo EÚ. Účasť na talianskom systéme sa požaduje pre pobočky bánk so sídlom v EÚ alebo mimo EÚ, ak tieto zahraničné banky chcú zvýšiť podporu poskytovanú ich domovským systémom, alebo ak ich domáci systém nie je ekvivalentný s talianskym systémom.

Ochranu vkladov podliehajú podľa zákona o bankách banky založené vo Veľkej Británii vrátane ich pobočiek v EÚ, určité banky založené v iných štátoch EÚ, ktoré sa pripojili k britskému systému ochrany vkladov z dôvodu doplnenia ochrany dostupnej v rámci systému fungujúceho v ich domovskej krajine s ohľadom na vklady uložené v ich britských pobočkách, a banky založené mimo EÚ s ohľadom na vklady uložené v ich britských pobočkách, ak nedostali povolenie nezúčastňovať sa na britskom systéme (je prípustné len vtedy, ak vklady v ich britských pobočkách sú chránené systémom v domovskom štáte minimálne na rovnakej úrovni, ako poskytuje britský systém ochrany vkladov).

Ochrana vkladov vo vybraných štátoch mimo EÚ

Krajina	Zaručená suma	Ochrana v % z tejto sumy
Švajčiarsko	100 000 švajč. frankov	100
USA	100 000 USD	100
Kanada	60 000 kanadských dolárov	100
Japonsko	10 000 000 jenov	100
Česká republika	25 000 EUR – ekvivalent	90
Poľsko	do 1000 EUR – ekvivalent nad 1000 do 22 500 EUR – ekvivalent	100 90
Maďarsko	1 000 000 forintov	100
Slovinsko	4 200 000 toliarov	100
Litva	do 10 000 litas nad 10 000 do 45 000 litas	100 90

Ochranu vkladov vo Švajčiarsku podliehajú všetky banky prijímajúce vklady, ako aj úverové družstvá a vzájomné úverové družstvá.



Ochrana vkladov v USA zabezpečujú dva systémy ochrany vkladov. FDIC zaisťuje federálne a štátne banky a sporiteľne, NCUA zabezpečuje úverové zväzy. Zahraničná banka musí prijímať vklady prostredníctvom zaistenej bankovej dcérskej spoločnosti registrovanej v USA.

Ochrane vkladov v Kanade podliehajú všetky federálne a miestne banky a úverové spoločnosti, ktoré musia požiadať o členstvo v systéme ochrany vkladov. Žiadosť musí schváliť predstavenstvo kanadskej spoločnosti pre poistenie vkladov CDIC. Miestne úverové inštitúcie musia okrem toho získať povolenie svojej oblasti. Pobočky a dcérske spoločnosti zahraničných bánk sa zásadne musia zúčastňovať na systéme ochrany vkladov.

Japonsko má dva systémy ochrany vkladov. Jeden systém poisťuje komerčné banky, úverové družstvá a pracovné úverové zväzy, druhý systém poisťuje poľnohospodárske a rybolovné družstvá.

V ČR sú vklady v bankách chránené prostredníctvom Fondu poistenia pohľadávok z vkladov, ktorého činnosť je upravená v zákone o bankách (zákon č. 21/1991 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov). Fond vytvára finančné rezervy z príspevkov bánk a pobočiek zahraničných bánk, ktoré sa môžu použiť na výplatu vkladov v prípade krachu niektorej z bánk z dôvodu jej nesolventnosti. Ochrane podliehajú všetky neanonymné vklady fyzických aj právnických osôb vedené v českých korunách aj v cudzích menách. Výška náhrady sa vypočítava z celkového objemu poistených vkladov jedného vkladateľa v príslušnej banke. Pobočky zahraničných bánk sa nemusia zúčastňovať na systéme ochrany vkladov, ak preukážu českej centrálnej banke a súčasne oznámia verejnosti, že systém ochrany vkladov v domovskom štáte príslušnej banky sa vzťahuje aj na pobočku banky v zahraničí a je pre vkladateľa aspoň tak výhodný ako systém ochrany vkladov v Českej republike.

Vklady v poľských bankách sú zabezpečené prostredníctvom Bankového záručného fondu.

Vklady v bankách a družstevných sporiteľniach sú v Maďarsku chránené prostredníctvom Národného fondu poistenia vkladov. Členom tohto fondu nemôžu byť úverové družstvá, ktoré prijímajú vklady a poskytujú úvery len svojim členom.

V Litve sú vklady v komerčných bankách a pobočkách zahraničných bánk poistené prostredníctvom štátnej spoločnosti Poisťovňa vkladov a investícií. Maximálna suma poistenia je v súčasnosti 45 000 litas, od 1. januára 2004 sa táto suma zvyšuje na 50 000 litas, od roku 2007 na 60 000 litas a od roku 2008 na ekvivalent 20 000 EUR.

Legislatívna úprava ochrany vkladov v SR

Systém ochrany vkladov je v Slovenskej republike upravený zákonom č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov

a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 20. marca 1996. Na základe tohto zákona bol s účinnosťou od 1. júla 1996 zriadený Fond ochrany vkladov ako právnická osoba zapísaná do obchodného registra. Fond sústreďuje peňažné príspevky bánk a pobočiek zahraničných bánk na poskytovanie náhrad za vklady uložené v bankách a v pobočkách zahraničných bánk a nakladá s nimi v súlade s týmto zákonom. Fond nie je štátnym fondom v zmysle zákona o rozpočtových pravidlách.

V predchádzajúcom období (do 1. júla 1996) ručil za vklady fyzických osôb vybraných bánk (Slovenská sporiteľňa, Všeobecná úverová banka a Investičná a rozvojová banka) štát, a to v zmysle § 44 zákona č. 21/1992 Zb. o bankách z 20. decembra 1991 v znení neskorších predpisov. Ukončenie štátnej záruky za vklady v týchto bankách tak vytvorilo rovnováhu v ochrane vkladov fyzických osôb u všetkých bánk pôsobiacich v SR.

Až do roku 2001 Fond poskytoval ochranu vkladov len fyzickým osobám, pričom vklady fyzických osôb – podnikateľov zriadené na účely podnikania boli z ochrany vkladov vylúčené. Posledná novela zákona o ochrane vkladov č. 492/2001 Z. z. z 9. novembra 2001, ktorá nadobudla účinnosť 1. decembra 2001, rozširuje zákonnú ochranu bankových vkladov na všetky fyzické osoby, teda aj na fyzické osoby – podnikateľov. Zákonná ochrana sa rozšírila aj na bankové vklady vybraných neziskových nepodnikateľských právnických osôb, teda vklady nadácií, neinvestičných fondov, neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, združení občanov a spoločenstiev vlastníkov bytov a nebytových priestorov. S účinnosťou dňom nadobudnutia platnosti zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k ES a EÚ nadobudne účinnosť aj ochrana vkladov právnických osôb s výnimkami v súlade so smernicou EÚ. Poslednou novelou zákona o ochrane vkladov (č. 492/2001 Z. z.) bola odstránená aj dvojnásobná úroveň ochrany vkladov v stavebných sporiteľniach (60-násobok priemernej mesačnej mzdy v SR) oproti ochrane vkladov v bankách (30-násobok). Upravilo sa aj ustanovenie o výške náhrady, ktorú Fond ochrany vkladov poskytuje za zákonom chránené nedostupné bankové vklady. Fond ochrany vkladov bude poskytovať náhradu len vo výške 90 % nominálnej hodnoty vkladov jedného vkladateľa v jednej banke.

Maximálna možná výška náhrady za nedostupný vklad je v poslednej novele stanovená takto:

- v čase od 1. decembra 2001 do 30. júna 2002 vo výške 30-násobku priemernej mesačnej mzdy v SR;
- po 30. júni 2002 vo výške 40-násobku priemernej mesačnej mzdy v SR;
- dňom nadobudnutia platnosti zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k ES a EÚ maximálne vo výške sumy, ktorá sa rovná prepočtu 20 000 EUR na sloven-



ské koruny podľa kurzu vyhláseného NBS ku dňu, keď sa vklady v banke stali nedostupnými.

Novelou zákona sa tiež zvýšila horná hranica rozpätia sadzby riadneho príspevku bánk a pobočiek zahraničných bánk do Fondu ochrany vkladov, ktorý určuje Fond pre všetky banky vopred na celý rok. Horná hranica sa zvýšila z 0,3 % na 0,75 % z hodnoty vkladov v banke chránených zákonom o ochrane vkladov podľa priemerného stavu vkladov za predchádzajúci štvrtrok.

Novela zákona o ochrane vkladov

NR SR schválila vládny návrh novely zákona o ochrane vkladov. Súčasná zákonná úprava ochrany vkladov v Slovenskej republike rešpektuje Smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 94/19/ES. Predložená novela zákona o ochrane vkladov popri rade legislatívno-technických zmien prináša najmä zosúladenie zákona s požiadavkami Svetovej banky vyjadrenými v jej hodnotiacej správe k programu FSAP (program vyhodnotenia finančného sektora), ktorej cieľom je precizovať citlivé ustanovenia a zvýšiť garancie ochrany vkladov.

V schválenom zákone, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ide najmä o nasledujúce podstatnejšie zmeny:

- Do zoznamu vkladov, ktoré nie sú chránené zákonom o ochrane vkladov, sa dopĺňa vklad, ktorý je vlastným zdrojom financovania banky. Už novelou obchodného zákonníka platnou od 21. decembra 2001 sa v § 179 ods. 2 zabezpečilo, že akciová spoločnosť nesmie vrátiť akcionárom ich vklady. Tieto ustanovenia sú v súlade s článkom 2 Smernice č. 94/19/ES.

- Do textu zákona sa dopĺňuje, že zánikom pohľadávky vkladateľa voči banke rovnajúcej sa vyplatenej náhrade z fondu nie je dotknuté právo vkladateľa vymáhať si od banky, v ktorej sa vklady stali nedostupnými, uhradenie tej časti vkladu, za ktorú nebola poskytnutá náhrada z fondu. Toto právo vkladateľa nie je v Smernici č. 94/19/ES upravené, pretože čl. 11 citovanej smernice sa týka iba práva systémov ochrany vkladov vstupať do práv vkladateľov v likvidačnom konaní až do výšky svojich platieb.

- Do zoznamu zdrojov fondu sa dopĺňajú návratné finančné výpomoci a dotácie zo štátneho rozpočtu na podporu plnenia úloh fondu a systému ochrany vkladov podľa zákona o ochrane vkladov, v rozsahu a za podmienok ustanovených zákonom o rozpočtových pravidlách, zákonom o štátnom dlhu a štátnych zárukách a zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. V tejto súvislosti sa dopĺňa aj text, že za úvery poskytnuté fondu môže štát prevziať štátnu záruku podľa zákona o štátnom dlhu a štátnych zárukách. Uve-

denie návratných finančných výpomocí a dotácií zo štátneho rozpočtu medzi možnými zdrojmi fondu nevyplýva zo Smernice č. 94/19/ES, ale z požiadaviek Svetovej banky.

- Z výpočtu možností použitia peňažných prostriedkov fondu sa vypúšťa možnosť poskytnutia úveru bankám v prípade zavedenia nútenej správy a nahrádza sa možnosťou splácania návratných finančných výpomocí poskytnutých na podporu plnenia úloh fondu.

- Zloženie Rady fondu sa upravuje tak, že Rada fondu sa skladá naďalej zo siedmich členov (tak ako predtým), iba sa menia počty členov, ktoré volia, resp. vymenúvajú jednotlivé inštitúcie, a to nasledovne: troch členov (pôvodne piatich) Rady fondu volia a odvolávajú zástupcovia bánk. Dvaja členovia (pôvodne jeden) Rady fondu sú zástupcovia Národnej banky Slovenska, ktorých vymenúva a odvoláva guvernér NBS. Dvaja členovia (pôvodne jeden) Rady fondu sú zástupcovia Ministerstva financií SR, ktorých zo zamestnancov ministerstva vymenúva a odvoláva minister financií. Navrhované zloženie Rady fondu má zabezpečiť (na základe požiadavky Svetovej banky), aby sa fond nedostal pod kontrolu zástupcov bánk, čo by mohlo viesť ku konfliktu záujmov.

- Podobne sa upravuje zloženie Dozornej rady fondu, ktorá sa rozširuje na sedem členov (pôvodne päť členov). Traja členovia Dozornej rady fondu sú zástupcovia bánk. Dvaja členovia (pôvodne jeden) Dozornej rady fondu sú zástupcovia Národnej banky Slovenska a dvaja členovia (pôvodne jeden) Dozornej rady fondu sú zástupcovia Ministerstva financií SR. Navrhované zloženie Dozornej rady fondu má rovnaké odôvodnenie ako navrhované zloženie Rady fondu.

Platný zákon o ochrane vkladov plne rešpektuje príslušnú smernicu EÚ. Ochrana vkladov je tak plne harmonizovaná a kompatibilná s právnym systémom EÚ, pričom je potrebné konštatovať, že plná harmonizácia sa dosiahne až od vzniku členstva Slovenskej republiky v Európskej únii, keď nadobudnú účinnosť niektoré zásadné ustanovenia zákona o ochrane vkladov.

Zdroje:

1. Zákon NR SR č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
2. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
3. Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 94/19/ES z 30. mája 1994 o systémoch poistenia vkladov.
4. Zákon č. 21/1991 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov (pre ČR).
5. <http://www.nbs.sk>
6. <http://www.bfg.pl>

VYROVNANIE Z DAŇOVÉHO HĽADISKA

Ing. Emil Burák, PhD.

Aktuálna téma diskusie daňových poradcov i konkurzných správcov v Slovenskej republike je aj možnosť urýchlenia zablokovaných konkurzov, ktoré majú charakter dlhoročných daňových sporov alebo ktoré potrebujú aj súhlasné stanovisko daňového úradu ako jedného z hlavných veriteľov dlžníka na to, aby sa mohlo realizovať tzv. vyrovnanie. Presný termín „vyrovnanie“ sa začína v praxi daňových poradcov i konkurzných správcov používať slangovou rétorikou aj ako „daňové vyrovnanie“, hoci tento terminus technicus v žiadnom zákone takto obsiahnutý nie je.

Absencia odbornej metodiky

Na úvod chceme upriamiť pozornosť čitateľa na ustanovenia § 95 a § 95a z. č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov, ktoré obsahujú aj časť dotýkajúcu sa vyrovnacieho konania v zmysle zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov. Keďže problematika vyrovnacieho konania aj z hľadiska daňového aspektu nie je v odbornej literatúre komplexne spracovaná, nedošlo doteraz v podnikateľsko-daňovej praxi Slovenska k žiaducemu využívaniu uvedeného inštitútu. Nakoľko však ide o pružný nástroj v rámci alternatívy na urýchlenie dlhoročných vleklých sporov najmä u daňových subjektov v konkurze, je potrebné sa ním zaoberať a stanoviť vhodné vysvetlenia podporujúce jeho využívanie v praxi.

Pri rozhodovaní sa o využití inštitútu vyrovnania je potrebné vychádzať z jeho účelu. Účelom vyrovnania je umožniť dlžníkovi pokračovanie v jeho podnikateľskej činnosti tak, aby dlžník mohol splniť z tejto činnosti ponúkané vyrovnanie za predpokladu, že takéto vyrovnanie veriteľa odsúhlasia. Vyrovnanie musí byť v súlade s podmienkami, ktoré sú stanovené v § 58a a v § 58b zákona o konkurze a vyrovnaní. Sprievodným javom však môže byť aj vyriešenie určitých daňových nedoplatkov dlžníka (podnikateľa, daňového subjektu) voči štátu, za predpokladu, že príslušný riaditeľ daňového úradu posúdi so svojím expertným tímom po dôkladnej právno-ekonomickej analýze vyrovnania ako vhodné na kooperáciu aj z hľadiska výťažnosti pre potreby daňového inkasa štátu. Môže tak v praxi vykonať najmä z titulu tzv. časovej ceny peňazí.

Výhody a nevýhody vo svetle daňových rizík

Pokiaľ bude daňový úrad analyzovať konkrétny prípad návrhu vyrovnania je dôvodné predpokladať, že za akceptovateľné a pozitívne pre jeho skúmanie budú najmä nasledujúce dôvody ako hlavné daňové pozitíva:

- pružnosť tohto inštitútu, premietajúca sa do možnosti

v relatívne krátkom časovom horizonte získať od dlžníka časť daňového nedoplatku do štátneho rozpočtu,

- zabezpečenie zamestnanosti v dotknutom regióne vzhľadom na to, že daňový subjekt naďalej podniká a udržiava prípadne aj vytvára pracovné miesta,

- predpoklad vzniku a úhrady nových daňových povinností,

- zachovaná je možnosť navrhnuť konkurz alebo začať daňové exekučné konanie pre pohľadávky, ktoré vznikli po právoplatnosti uznesenia o potvrdení vyrovnania (§ 52 ods. 2 písm. e) zákona o konkurze a vyrovnaní,

- nezanikajú pohľadávky, ktoré ku dňu povolenia vyrovnania neboli splatné (§ 52 ods. 3 druhá veta zákona o konkurze a vyrovnaní),

- právo na prednostné uspokojenie vo vyrovnaní majú § 54 ods. 1 písm. c) zákona o konkurze a vyrovnaní: daňové pohľadávky, ktoré vznikli po povolení vyrovnania a nebudú uspokojené z majetku, ktorým sú zabezpečené zriadením záložného práva, trovy (resp. náklady) daňového exekučného konania, prerušeného podľa § 49 ods. 3 a § 52 ods. 2 písm. f) zákona o konkurze a vyrovnaní.

Za hlavné daňové negatíva, ktoré bude asi analýza daňového úradu pri predložení vyrovnania zo strany daňového subjektu brať do úvahy, predpokladajú odborníci na exekúcie zo strany daňovej správy najmä nasledujúce faktory:

- z vyrovnania sú vylúčené úroky vrátane úrokov z omeškania za obdobie od povolenia vyrovnania (§ 53 ods. 2 zákona o konkurze a vyrovnaní),

- od povolenia vyrovnania nemožno vyrubovať sankcie, ktoré mohli byť vyrubované do povolenia vyrovnania (§ 95a ods. 3 zákona o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov a zmien),

- zanikajú pohľadávky, ktoré boli splatné ku dňu povolenia vyrovnania a neboli prihlásené v lehote určenej súdom, hoci veriteľ musel vedieť o vyrovnaní (§ 52 ods. 3 prvá veta zákona o konkurze a vyrovnaní),

- zanikajú daňové pohľadávky alebo ich časti, ktoré dlžník na základe schváleného vyrovnacieho plánu nemusel



plniť (§ 95a ods. 7 prvá veta zákona o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov),

- zanikajú daňové pohľadávky vzniknuté pred povolením vyrovnania alebo ich časti, ktoré nemožno vo vyrovnaní uspokojiť (§ 95a ods. 7 druhá veta zákona o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov),

- zanikajú sankcie alebo ich časti, ktoré nemohli byť vyrubené do povolenia vyrovnania, ale sa vzťahujú na daňové pohľadávky (t. j. daňové povinnosti) vzniknuté pred povolením vyrovnania (§ 95a ods. 7 tretia veta zákona o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov).

Ďalšie predpokladané aspekty preskúmania

Je dôvodné predpokladať, že aktívny v iniciovaní návrhov bude dlžník v konkurze, prípadne správca konkurznej podstaty – nie však daňový úrad. Vo výnimočných prípadoch však tomu môže byť aj naopak. Vždy to závisí od kvality a špecifika konkrétneho posudzovaného prípadu.

Pred podaním návrhu na vyrovnanie spravidla prebiehajú z iniciatívy dlžníka rokovania o podmienkach vyrovnania, pričom daňový úrad by mal zvažovať najmä:

- predpoklad, resp. odhad miery uspokojenia daňových pohľadávok v konkurze (prítom treba brať do úvahy napr. celkovú zadlženosť daňového dlžníka, počet jeho veriteľov, výšku ich pohľadávok, počet oddelených veriteľov a výšku ich pohľadávok, poradie rozhodujúce pre uspokojenie daňových pohľadávok s právom na oddelené uspokojenie, objem majetku dlžníka, predpoklad výťažku zo speňaženého majetku a jeho rozdelenie, predpoklad trvania konkurzu atď.),

- predpoklad miery uspokojenia daňových pohľadávok vo vyrovnaní (napr. akú sumu ponúka dlžník na úhradu daňových pohľadávok, existencia záložného práva správcu dane, a tým získaného postavenia oddeleného veriteľa, predpoklady uspokojenia z majetku zaťaženého záložným právom aj iných veriteľov, výška pohľadávok iných veriteľov, aké bude postavenie správcu dane vzhľadom na výšku daňových pohľadávok pri hlasovaní atď.),

- časový horizont, v ktorom dôjde k úhrade pohľadávky, resp. jej časti,

- zamestnanosť v regióne,

- predpoklad ďalšej existencie a fungovania dlžníka a s tým spojený vznik nových daňových povinností a ich úhrad.

Právna čistota a zodpovednosť

Korupcia je neodmysliteľný fenomén súčasnej doby aj v SR. Veľakrát aj neviní sú účelovo a tendenčne obvinení, že vzali úplatok alebo províziu. Samozrejme, že pokiaľ ide o majetkovo-daňové transakcie v miliónoch často pri daňovom konaní môže byť v hre aj podozrenie z čistého

alebo nečistého právneho postupu. To je jedna strana mince, prečo sa riaditelia daňových úradov bránia realizovať aktívnejšie vyrovnanie. Druhou stránkou mince je skutočná absencia presvedčivej odbornej výkladovej literatúry ku kompetenciám v danej súvislosti. Ako to je z pohľadu práva – môže alebo nemôže riaditeľ daňového úradu prevziať zodpovednosť a bez súhlasu nadriadeného orgánu súhlasiť s vyrovnaním?

Na základe § 4 ods. 4 zákona č. 150/2001 Z. z. (o daňových orgánoch...) v znení neskorších predpisov majú daňové úrady spôsobilosť byť účastníkmi súdneho konania a samostatne konať pred súdom v rámci svojej pôsobnosti. Pôsobnosť daňových orgánov je vo veciach daní vymedzená v § 1 cit. zákona, kde pod písm. a) sú odkazom na osobitné predpisy vymedzené – zákon o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov a hmotnoprávne daňové zákony. Toto oprávnenie korešponduje s oprávnením podľa § 95 ods. 9 zákona o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov, v zmysle ktorého v konkurznom konaní a vo vyrovnacom konaní vystupuje v mene správcu dane poverený zamestnanec správcu dane alebo daňového riaditeľstva. To znamená oprávnenie postupovať v rámci vyrovnacieho konania (ktoré je súdnym konaním) vo všetkých oblastiach, ktoré upravuje zákon o konkurze a vyrovnaní.

Progresívny nástroj na zníženie daňových dlhov

I napriek tomu, že správcovi dane nie je dané výslovné oprávnenie súhlasiť s vyrovnaním, a teda aj s dôsledkom, že časť daňovej pohľadávky nebude uhradená, vyplýva toto oprávnenie nielen zo samotného zákona o konkurze a vyrovnaní, ale aj zo zákona o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov, keď zákonodarca v § 65a ods. 1 upravil možnosť odpísania takejto daňovej pohľadávky s následkom jej zániku.

V prípade, že daňový subjekt, t.j. daňový dlžník v konkurze sa rozhodne pre vyrovnanie, stále ešte zostáva riziko, či správca dane – riaditeľ konkrétneho miestne príslušného daňového úradu bude súhlasiť. Je to logické – ide o určité riziko, keďže aj daňový úrad má nad sebou kontrolné zložky (napríklad Daňové riaditeľstvo SR, Najvyšší kontrolný úrad), ktoré môžu mať napríklad s odstupom času na posúdenie daného prípadu iný analytický názor.

Riaditeľ daňového úradu musí vždy starostlivo a individuálne zvažovať, či inštitút vyrovnania je alebo nie je efektívne aplikovať z pohľadu záujmov štátu, má však plnú kompetenciu rozhodnúť. Inštitút vyrovnania patrí medzi progresívne nástroje na urýchlené vyriešenie daňových nedoplatkov. Vzhľadom na to, že teoretická danosť zákona je v praxi SR doteraz málo využívaná, nazdávam sa, že je potrebné rozvinúť o tomto fenoméne aktívnu odbornú diskusiu.

ŠPECIFICKÉ ČRTY ÚČTOVNÍCTVA KOMERČNÝCH POISŤOVNÍ V ČESKEJ REPUBLIKE

doc. Ing. Viktória Čejková, PhD., Ing. Petr Valouch
Masarykova univerzita v Brne

Sektor poisťovníctva vykazuje oproti iným podnikateľským odvetviam mnohé špecifické črty. Komerčné poisťovne sa síce zaoberajú aj podobnými aktivitami ako iné podnikateľské subjekty, napríklad nákupom cenín, hmotného i nehmotného majetku, zásob a podobne, ale ich hlavnou činnosťou je poisťovacia a zaistovacia činnosť.

Účtovníctvo komerčných poisťovní sa preto odlišuje od účtovníctva ostatných podnikateľských subjektov. Účtovníctvo týchto poisťovní vychádza zo zákona č. 563/1991 Sb., o účetníctví, v znení ďalších predpisov (posledná novela tohto zákona č. 353/2001 Sb. má platnosť od 1. 1. 2002), avšak navyše voči ostatným podnikateľským subjektom je ovplyvňované aj zákonom č. 363/1999 Sb., o pojišťovníctví, v znení ďalších noviel a úprav tohto zákona a tiež vyhláškami MF č. 75/2000 Sb. a č. 502/2002 Sb.

Účtovníctvo poisťovní samozrejme rešpektuje (podobne ako účtovníctvo bánk, príspevkových a neziskových organizácií a iných) základné princípy a zásady vedenia účtovníctva. Avšak k vlastnému účtovaniu je využívaná špecifická (rámcová) účtovná osnova pre komerčné poisťovne.

Rámcová účtovná osnova pre tieto poisťovne a postupy účtovania boli stanovené opatrením ministerstva financií. Účtovná osnova pre komerčné poisťovne má 9 účtovných tried, a to:

- Účtovná trieda 1 – Finančné umiestnenie (investície)
- Účtovná trieda 2 – Majetok
- Účtovná trieda 3 – Pohľadávky, záväzky a prechodné účty
- Účtovná trieda 4 – Účty kapitálu a dlhodobých záväzkov
- Účtovná trieda 5 – Náklady
- Účtovná trieda 6 – Výnosy
- Účtovná trieda 7 – Závierkové a podsúvahové účty
- Účtovná trieda 8 a 9 – Vnútro podnikové účtovníctvo poisťovní

V účtovej triede 1 sa účtuje o takom majetku poisťovne (hmotnom i nehmotnom), ktorým poisťovňa ručí za svoje záväzky (riziká) z poisťovacej a zaistovacej činnosti. To je hlavný rozdiel oproti účtovej triede 2, v ktorej poisťovňa eviduje taký majetok, ktorý nie je súčasťou finančného umiestňovania. Týmto majetkom totiž poisťovňa neručí za svoje záväzky a môže s ním teda nakladať podľa svojich potrieb (to znamená, že ho môže predať, prenajať a podobne). Postupy účtovania o majetku vedenom v týchto účtovných triedach sa ani nelíšia od účtovania iných podnikateľských subjektov. Používajú sa síce iné účty, ktoré vyplývajú z inej

účtovej osnove poisťovní, avšak logika účtovania je rovnaká.

Špecifiká účtovnej osnove poisťovní ako takej sa začínajú naplno prejavovať až v účtovej triede 3 a v nasledujúcich. Aj v týchto triedach síce zostáva logika účtovania viac menej zhodná s postupmi účtovania ostatných podnikateľských subjektov, začínajú však vystupovať viaceré špecifické účty, ktoré majú za úlohu postihnúť a zachytiť do hĺbky hlavné činnosti poisťovní. V týchto triedach teda tiež nájdeme rovnaké účty ako u ostatných podnikateľských subjektov (samozrejme pod inými číslami), ale okrem týchto môžeme nájsť aj viaceré špecifické účty, ktoré u iných subjektov nenájdeme. Ako príklad uvedieme z účtovej triedy 3 účty Pohľadávky a záväzky z priameho poistenia za poistencov alebo Pohľadávky pri operáciách zaistenia, a tiež účet Záväzky voči sprostredkovateľom (maklérom) a podobne.

Hlavným špecifikom účtovej triedy 4 je účtová skupina Technické rezervy. Tieto rezervy slúžia k uspokojovaniu záväzkov plynúcich z dohodnutých poistení.

Vzhľadom k svojej činnosti musí potom poisťovňa okrem klasických druhov rezerv vytvárať viacero špecifických rezerv, ktoré u iných podnikateľských subjektov nenájdeme. Takže sa to týka napríklad rezervy na nezaslúžené poistné, ktorú tvoria poisťovne v čiastke zodpovedajúcej poistnému vzťahujúcemu sa k budúceму účtovnému obdobiu a ide vlastne o časové rozlíšenie poistného iných časových období. Tak isto tu nájdeme rezervy na poistné plnenie, rezervy na prémie a zľavy, vyrovnávacie rezervy, rezervy poistného životného poistenia atď. Tvorba týchto rezerv sa účtuje klasicky na vrub nákladov a v prospech príslušného účtu technických rezerv. Na strane nákladov sa však



prísne rozlišuje k akému odvetviu poistenia (životnému alebo neživotnému) sa daná rezerva tvorí. Podľa toho sa potom volí príslušný nákladový účet. Následné čerpanie rezervy sa potom účtuje ako výnos a zníženie rezervy na príslušnom účte technických rezerv. Na strane výnosov sa však opäť starostlivo rozlišuje, k akému poistnému odvetviu bola daná rezerva pôvodne vytvorená. Podľa toho sa potom opäť volí príslušný výnosový účet.

Zaujímavou a špecifickou črtou účtovníctva poisťovní sú tzv. technické účty v rámci účtovných tried 5 – Náklady a 6 - Výnosy. Účtové triedy 5 a 6 sa v prípade poisťovní skladajú z troch hlavných častí – technického účtu k neživotnému poisteniu, technického účtu k životnému poisteniu a netechnického účtu. Na technických účtoch sa účtuje o všetkých nákladoch a výnosoch spojených s príslušným odvetvím poistenia (takými typickými nákladmi a výnosmi sú napr. náklady a výnosy spojené s podpísanými a spravovanými poistnými a zaisťovacími zmluvami, náklady na poistné plnenia, ale tiež tvorba a použitie príslušných technických rezerv, atď.). Pri účtovaní je veľmi dôležité si uvedomiť k akému poistnému odvetviu sa daný náklad či výnos vzťahuje, lebo podľa toho sa potom volí príslušný nákladový či výnosový účet zodpovedajúceho technického účtu.

Na netechnickom účte sa potom účtuje o nákladoch a výnosoch, ktoré nie je možné rozlíšiť ako náklad či výnos na neživotné či životné poistenie a tiež o nákladoch a výnosoch, ktoré nesúvisia s poistením alebo sa neobjavujú len pri netechnickom účte. Náklady a výnosy, ktoré nie je možné rozlíšiť na neživotné alebo životné poistenie, ale s poistením preukázateľne súvisia, sa ale neskôr opäť prevedú na technické účty neživotného alebo životného poistenia, a to podľa vnútorných predpisov poisťovní.

Špecifickou črtou účtovej triedy 7 účtovej osnovy poisťovní sú jednak presnejšie vymedzené podsúvahové účty, ale osobitne potom účty Zúčtovanie hospodárskeho výsledku technického účtu k neživotnému poisteniu, Zúčtovanie hospodárskeho výsledku technického účtu k životnému poisteniu a Zúčtovanie hospodárskeho výsledku netechnického účtu, ktoré slúži k postupnému zúčtovaniu hospodárskeho výsledku jednotlivých technických a netechnických účtov poisťovne.

Dostávame sa tak k určitému špecifiku účtovej závierky poisťovní. Postup pri otváraní účtovných kníh poisťovní sa v podstate nelíši od tohto procesu iných podnikateľských subjektov. Postup uzavierania týchto kníh ďalšie špecifiká vyžaduje, a to hlavne pri spomínanom zisťovaní hospodárskeho výsledku poisťovní. Pri zisťovaní hospodárskeho výsledku poisťovne sa totiž nepreúčtovávajú konečné stavy nákladových a výnosových účtov priamo na Účet ziskov a strát, ako

to robia bežné podnikateľské subjekty, ale tu ako medzistupeň vystupujú práve už spomínané závierkové účty Zúčtovanie hospodárskeho výsledku technického účtu k neživotnému poisteniu, Zúčtovanie hospodárskeho výsledku technického účtu k životnému poisteniu a Zúčtovanie hospodárskeho výsledku netechnického účtu. Konečné stavy jednotlivých nákladových a výnosových účtov sa preúčtovávajú na tieto účty a potom ich konečné stavy sa prevádzajú na Účet ziskov a strát. Konečný stav Účtu ziskov a strát potom klasickým spôsobom umožňuje zistiť účtový hospodársky výsledok poisťovní a tak isto ako pri iných podnikateľských subjektoch sa prevádza na príslušnú stranu Konečného účtu súvahového.

Pokiaľ by sme sa mali ešte krátko zmieniť o účtovných triedach 8 a 9 – Vnútropodnikové účtovníctvo poisťovní, dá sa povedať, že tieto účtové triedy zostávajú plne v kompetencii jednotlivých poisťovní. Rámcová účtovná osnova poisťovní neurčuje žiadne konkrétne účtové skupiny alebo priamo účty, ktoré by poisťovne museli záväzne používať. Poisťovne si teda samé určujú podľa svojich potrieb, aké účty v tejto účtovej triede budú používať.

Záver

Domnievame sa, že účtovanie v poisťovniach je trochu zložitejšie ako v ostatných podnikateľských subjektoch. Kládne sa v ňom väčší dôraz na analytickú evidenciu, zložitejšie je tiež zostavovanie účtovných výkazov, pretože poisťovne musia realizovať komplikovanejšie výpočty, ku ktorým nestačí používať len účtovné údaje.

Účtovná závierka poisťovní musí byť overená audítorom a je predkladaná ministerstvu financií, finančnému úradu v sídle ústredia poisťovne a ústrednému orgánu štátnej štatistiky. Poisťovne sú povinné umožniť nazrieť komukoľvek do účtovej závierky a výročnej správy a tiež vybrané údaje každoročne zverejňovať.

Literatúra

1. Čejková, V., Valouch, P.: Účetnictví pojišťoven, MU ESF Brno, 2003.
2. Vyhláška č. 502/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou pojišťovnami.
3. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovníctví.
5. www.cap.cz
6. www.finance.cz
7. www.mfcr.cz

DON ISRAEL PATINKIN

doc. Ing. Daria Rozborilová, CSc., Ekonomická univerzita v Bratislave

*Don Israel Patinkin bezpochyby patrí medzi významných svetových ekonómov, predovšetkým ako významný predstaviteľ povojnovej monetárnej teórie. Svojím celoživotným dielom určite výrazne prispel k rozvoju ekonomickej teórie. Osobitne treba vyzdvihnúť jeho prínos pri diskusii o klasickej dichotómii a riešení sporu Keynes ver-
sus klasici (Patinkinov spor), zachytení historického vývoja monetárnej teórie*



(1870 – 1940) a jej ďalšom rozvinutí, integrácii teórie hodnoty a monetárnej teórie prostredníctvom efektu reálnych zostatkov peňažných hotovostí, analýze úlohy finančných nástrojov a podmienok neutrality peňazí v statických aj dynamických podmienkach, rozvíjaní cenovej teórie a teórie nezamestnanosti, ako aj pri rozpracovaní prvého explicitného nerovnovážneho makroekonomického modelu.

D. Patinkin sa narodil 8. 1. 1922 v Chicagu v štáte Illinois v rodine ruských židovských imigrantov, Alberta a Sadie Brezinsky Patinkinovej. V roku 1945 sa oženil s Deborah Trossmanovou a bol otcom 4 detí.

Rozhodoval sa, či sa stane rabínom alebo ekonómom, rozhodol sa pre ekonómiu. Vysokoškolské štúdium absolvoval na Chicagskej univerzite. Don Patinkin ukončil bakalárske štúdium v roku 1943 a inžinierske štúdium v roku 1945. V roku 1947 ukončil doktorandské štúdium a získal titul PhD. V roku 1976 získal na Chicagskej univerzite čestný titul doktor hebrejskej literatúry a v roku 1983 na Univerzite Západné Ontário čestný titul doktor práv.

Po ukončení štúdia pôsobil ako vysokoškolský učiteľ na viacerých univerzitách a v rôznych učiteľských pozíciách. Ťažisko jeho pedagogického pôsobenia sa však viaže na dve univerzity: Chicagskú univerzitu a Hebrejskú univerzitu v Jeruzaleme. Don Patinkin sa po vzniku samostatného izraelského štátu uchádzal o akademickú pozíciu na Hebrejskej univerzite v Jeruzaleme a v roku 1949 emigroval do Izraela.

Popri pedagogickej činnosti, ktorej sa venoval ako riadny profesor do roku 1989 a následne ako emeritný profesor, sa venoval aj plneniu akademických povinností, konkrétne pôsobil ako rektor Hebrejskej univerzity v rokoch 1982 – 1985 a bohatej vedeckovýskumnej činnosti. Pôso-bil vo vedúcich pozíciách viacerých vedeckovýskumných pracovísk – ako riaditeľ výskumu Inštitútu pre ekonomic-ký výskum M. Falka v Izraeli (1956 – 1972), prezident Izraelskej ekonomickej asociácie (1976) alebo ako člen Národnej rady pre výskum a vývoj v Izraeli (1960 – 1964), Britskej akadémie, Izraelskej akadémie prírodných a spoločenských vied, resp. čestný člen Americkej ekonomickej asociácie.

Vyššie uvedenými aktivitami sa však potenciál D. Patinkina plne nevyčerpal a svoju aktivitu prenášal aj do oblasti praktickej. Pôsobil v rámci viacerých inštitúcií, napríklad v Rade pre vysokoškolské vzdelanie v Izraeli, ako pred-seda subkomisie štátneho rozpočtu Izraelskej bezpečnostnej ekonomickej poradnej rady alebo ako prezident Ekonometrickej spoločnosti. Svojimi vedomosťami a bohatými skúsenosťami prispel k výchove a rozvinutiu nadania mnohých mladých študentov, z ktorých viacerí dosiahli významné pozície v izraelskej vláde alebo v podnikateľskom svete.

Pre získanie komplexného pohľadu na Dona Patinkina je potrebné poukázať aj na jeho potrebu verejne prezentovať názor na politické dianie v regióne, ktorý sa stal jeho domovom. Domnieval sa, že budúcnosť Stredného východu musí mať podobu mierovej koexistencie a roz-pory treba riešiť nie vojenskou cestou, ale intenzívnym diplomatickým úsilím.

Práca Dona Patinkina bola viackrát ocenená. Z ocene-ní možno uviesť Rotschildovu cenu z roku 1959 a Cenu Izraela z roku 1970, obe za prínos v oblasti spoločenských vied. Don Patinkin predstavoval výraznú osobnosť, nadanú, všestranne rozhladenú až puntičkársky dôsled-nú. Počas celého života intenzívne študoval, zbieral materiály, udržiaval bohaté kontakty s ekonómami, orga-nizátormi konferencií, vydavateľmi. Bol v kontakte s mno-hými významnými ekonómami 20. storočia, pričom k najprominentnejším patrili F. H. Knight, K. Arrow, M. Friedman, R. Harrod, J. R. Hicks, S. Kuznets, F. Modigliani, J. Tobin, P. A. Samuelson, J. Viner alebo R. Weintraub.

Jeho krédo bolo žiť naplno a šťastne v dvoch svetoch súčasne. Don Patinkin zomrel 6. 8. 1995 v Jeruzaleme vo veku 73 rokov.



Stručný historický prierez prácami Dona Patinkina s akcentom na ich prínos

Prvý publikovaný článok *Merkantilizmus a nové prijatie Židov v Anglicku* (Mercantilism and the Readmission of the Jews in England) pochádza z roku 1946 a bol uverejnený v časopise *Židovské spoločenské štúdie*. V nasledujúcich rokoch (1948 – 1954) vychádza séria článkov, ktorá vyústila do napísania pozoruhodnej práce *Dona Patinkina Peniaze, úrok a ceny: Integrácia monetárnej teórie a teórie hodnoty* (Money, Interest and Prices: An Integration of Monetary and Value Theory) v roku 1956. Táto práca je označovaná ako výnimočné a vrcholné dielo, ktoré zachytáva dovtedajšie poznatky, a tým umožňuje pochopiť hĺbku ekonómie, zároveň prezentuje mnoho podnetných otázok z rôznych oblastí, čoho dôkazom je fakt, že sa neskôr stali predmetom záujmu mnohých ekonómov. Nosnou tézou, ako vyplýva aj z podtitulu práce, bola téza o integrácii monetárnej teórie a teórie hodnoty. Integrácia sa opierala o zrieknutie sa Sayovho zákona trhov a zahrnutie peňazí do funkcie užitočnosti, teda chápanie peňazí ako tovaru, opierala sa o narušenie princípu homogenity dopytu. D. Patinkin integráciu monetárnej teórie a teórie hodnoty uskutočnil pomocou modelu mikroekonomickej teórie všeobecnej ekonomickej rovnováhy L. Walrasa a zavedením reálnych zostatkov peňažných hotovostí do funkcií dopytu. Išlo o ústrednú tézu nielen neoklasickej syntézy, ale zohrala významnú úlohu aj pri formulovaní post-walrasovskej teórie. Časť práce D. Patinkina, ktorá zahŕňala detailný rozbor Walrasových prác, bola v recenzii J. R. Hicksa označená za jednu z najimpozantnejších súčastí práce.

Záujem o danú prácu dokumentujú tak ďalšie jej vydania (druhé vydanie vyšlo v roku 1965 a tretie vydanie v roku 1989), ako aj preklady do viacerých jazykov – španielskeho (1959), japonského (1971), francúzskeho (1972), talianskeho jazyka (1978).

V ranom období venoval pozornosť monetárnej teórii klasickej ekonómie, konkrétne v práci *Neschopnosť klasickej monetárnej teórie* (The Invalidity of Classical Monetary Theory). Klasická monetárna teória je založená na kvantitatívnej teórii peňazí a zaoberá sa určením absolútnych cien. Ekonomické subjekty nepodliehajú peňažnej ilúzii, a preto aj niekoľkonásobný rast množstva peňazí nepovedie k zmene relatívnych cien.

Zároveň v danom období, ale aj počas celého svojho života sa zaoberal intenzívnym štúdiom prác J. M. Keynesa, najmä prác, ktoré obsahujú jeho chápanie a význam monetárnej teórie a následne prezentoval vlastnú interpretáciu jeho učenia. Táto prezentácia viedla k narušeniu postkeynesovského monopolu interpretácie J. M. Keynesa, ba dá sa povedať, že diskusie okolo prístupu a spracovania monetárnej teórie zo strany J. M. Keynesa sa opierajú práve o práce Dona Patinkina

k danej problematike. Don Patinkin konštatuje, že *Traktát o peňažnej reforme* (1923), *Pojednanie o peniazoch* (1930) a *Všeobecná teória zamestnanosti, úroku a peňazí* (1936) sa líšia nielen v podstate, čo je rozhodujúce, ale aj vo forme a cieľoch. Za hlavný prínos J. M. Keynesa považuje Patinkin rozvinutie portfóliového prístupu k dopytu po peniazoch, ako aj snahu o dynamizáciu a začlenenie monetárnej ekonómie do makroekonomickej teórie.

D. Patinkin bol veľkým prívržencom J. M. Keynesa, avšak čo je zaujímavé, nechápal vznik jeho monetárnej teórie ako určitý zlom vo vzťahu k doterajšej teórii, ale ju chápal ako plne kontinuálny proces. Pokúsil sa nájsť kontinuitu a kompatibilitu medzi klasickou teóriou (stará chicagská škola) a teóriou preferencie likvidity J. M. Keynesa, čo možno charakterizovať ako príspevok k ekonomickej teórii. Za svoj príspevok považoval tiež podkopanie rovnovážnej teórie nezamestnanosti tým, že podkopal argument pasce likvidity.

Zaujímavá je aj jeho snaha zistiť, či mala teória J. M. Keynesa vplyv na teóriu Štokholmskej školy. V tejto súvislosti sa pokúsil otestovať teóriu R. Mertona o multiplifikácii objavov vo vede a potvrdiť alebo vyvrátiť široko akceptovaný názor, že Štokholmská škola sa formovala pod vplyvom teórie J. M. Keynesa. Vyvracia tento široko akceptovaný názor, tak ako spochybnil aj tézu vyslovenú B. Ohlinom o podobnosti analýzy J. M. Keynesa a Štokholmskej školy. Konštatoval, že detailnejšia analýza vedie k zamietnutiu podobných tvrdení. Štokholmská škola vychádzala z učenia K. Wicksella, ktorý uvažoval o priamom vzťahu medzi pohybom úrokových mier a cien, a len o nepriamom vzťahu k outputu.

Paralelne študoval aj históriu chicagskej školy a zachytil ju v práci *Eseje o a v chicagskej tradícii*, *chicagská tradícia*, *kvantitatívna teória a Friedman* (Essays On and In the Chicago Tradition, The Chicago Tradition, the Quantity Theory and Friedman). Je to pochopiteľné, pretože popri J. M. Keynesovi mali veľmi výrazný vplyv na formovanie jeho názorov práve práce predstaviteľov chicagskej školy, osobitne práce F. H. Knighta, J. Vinera ako aj L. Mintsy a H. C. Simonsa.

Z ďalších oblastí záujmu Dona Patinkina možno uviesť záujem o izraelskú ekonomiku, konkrétne zachytil históriu jej prvého desaťročia v práci *Izraelská ekonomika: Prvé desaťročie* (The Israel Economy: The First Decade, 1959). Pozornosť sústredil najmä na problematiku poľnohospodárstva a sociálnu problematiku. Izraelskou ekonomikou sa zaoberal aj v ďalšom období, avšak súhrnná publikácia z ďalšieho obdobia formovania izraelskej ekonomiky už nebola vydaná.

Don Patinkin si kládol otázky typu – akú spoločnosť vybudovať, akú úlohu má zohrávať vláda, orientovať sa na liberálny ekonomický systém alebo na socialistický systém? Don Patinkin tvrdo obhajoval klasické liberálne



pozície. Liberalizmus nechápal ako prirodzený poriadok alebo tendenciu, ale skôr ako vedomú voľbu. Zdôrazňoval, že otázka nie je postavená tak, či spoločenská kontrola alebo laissez-faire, ale skôr ako využiť spoločenskú kontrolu k implementácii a udržaniu liberalizmu. Tieto myšlienky sa pokúšal cez svoje zapojenie v praxi aj adaptovať na podmienky Izraela.

Don Patinkin publikoval tak v anglickom, ako aj v hebrejskom jazyku, v niektorých prípadoch robil aj preklady svojich prác z hebrejčiny do anglického jazyka.

Makroekonómia verzus mikroekonómia, verbálny prístup verzus matematický prístup

Don Patinkin inklinoval k makroekonómii, ktorá ho fascinovala. Vo vzťahu k mikroekonómii síce prezentoval svoju predstavu mikroekonómie, ktorá by skúmala formovanie rozhodnutí z pohľadu viacerých období, v podmienkach neistoty, za podmienok trhových nedokonalostí, pri rešpektovaní transakčných nákladov a aktívnom pôsobení peňazí, avšak sa jej dlhodobejšie nevenoval. Predmetom jeho záujmu bola mikroekonómia koncom 40. rokov, keď napísal niekoľko článkov v ktorých sa zaoberal problematikou nedokonalkej konkurencie, analýzou teórie všeobecnej ekonomickej rovnováhy a najmä cenovou problematikou, konkrétne otázkami cenovej pružnosti, otázkami určovania absolútnych a relatívnych cien. Nie je to prekvapivé, pretože stará chicagská škola bola všeobecne známa a uznávaná práve z hľadiska jej príspevku k cenovej teórii.

Prvé práce D. Patinkina boli jasne matematicky ladené, avšak neskôr upúšťa od výrazne matematického vyjadrovania. Práve zmena prístupu D. Patinkina zrejme viedla M. Friedmana k tvrdeniu, že je predstaviteľom chicagskej školy v jej „ústnom podaní“. Dôvodom zmeny prístupu bola snaha osloviť, čo najširší okruh ekonómov, nielen pomerne úzku skupinu matematických ekonómov, ako aj odmietnutie jeho článku k problematike nezamestnanosti časopisom *Politická ekonómia*. Nadobudol presvedčenie, že sa kladie príliš veľký dôraz na čisto formálne dedukcie kriviek, vymýšľajú sa teórie, ale nevenuje sa dostatočná pozornosť tomu, či sú relevantné vo vzťahu k reálnemu svetu. Don Patinkin ani v ďalšom období neurobil žiadny pokus k opätovnému návratu do kruhu matematických ekonómov, i keď k tomu mal mimoriadne predpoklady. V 40. rokoch o ňom J. Marschak napísal, že má predpoklady stať sa popredným ekonomickým teoretikom, že bude teoretikom, teoretikom skôr než historikom, teoretikom skôr než praktickým poradcom.

Klasická dichotómia, Integrácia teórie hodnoty a monetárnej teórie

D. Patinkin použil pojem klasická dichotómia po prvý

krát vo svojej práci *Nedeterminovanosť absolútnych cien v klasickej ekonomickej teórii* (*The Indeterminacy of Absolute Prices in Classical Economic Theory*, 1949). I keď viacerí ekonómovia pristupovali kriticky k oddeľovaniu teórie hodnoty a monetárnej teórie, bol to až D. Patinkin, ktorý integroval tieto teórie tak, že bolo možné súčasne vysvetliť určenie absolútnych aj relatívnych cien. Dosiahol to vďaka efektu reálnych zostatkov peňažných hotovostí, ktoré zahrnul do Walrasovej teórie všeobecnej ekonomickej rovnováhy. Efekt reálnych zostatkov peňažných hotovostí predstavoval nový prvok od ktorého subjekt odvodzuje užitočnosť. Ide o špecifický prípad efektu bohatstva, ktorý odráža vplyvy na reálne premenné spôsobené zmenou bohatstva.

Reálne zostatky peňažných hotovostí predstavujú množstvo peňazí, ktoré si jednotlivé ekonomické subjekty ponechávajú v držbe. Ich veľkosť je relatívne stabilná a slúži ekonomickým subjektom na zabezpečenie bežných transakcií, ako aj na pokrytie možných nepredvídateľných udalostí. Ak reálne zostatky peňažných hotovostí sú vyššie než žiaduce, relatívne dlhodobo stabilné, budú ekonomické subjekty zvyšovať spotrebu, naopak, ak sú nižšie než žiaduce spotrebu znížia. Treba si uvedomiť, že v tomto prípade sa nepovažuje za rozhodujúcu nominálna suma peňazí, ktorou ekonomický subjekt disponuje, ale skutočnosť, či táto suma je postačujúca na zabezpečenie stabilnej kúpnej sily. Ak sa rovnováha naruší, následne sa prejaví snaha ekonomického subjektu opätovne dosiahnuť rovnováhu. Efekt reálnych zostatkov peňažných hotovostí sa tak stáva dôležitým transmisívnym mechanizmom, ktorý spája jednotlivé trhy. Ak sa uznáva vplyv reálnych zostatkov peňažných hotovostí na spotrebu, potom ich možno chápať ako významný faktor ovplyvňujúci vývoj agregátnych výdavkov, a to faktor, ktorý pôsobí automaticky. Dané konštatovanie je veľmi dôležité, pretože umožňuje vyvodiť záver, že trhový mechanizmus má autoregulačné sily schopné automaticky obnovovať rovnováhu.

Model Dona Patinkina je modelom plnej zamestnanosti, modelom v ktorom sa organicky spája klasický a keynesovský prístup. Zachytáva štyri trhy a popisuje trhové mechanizmy, ktoré zabezpečujú automatické dosahovanie rovnováhy na všetkých trhoch.

Keynes verzus klasici

Spory medzi dvoma dominantnými smermi, neoklasickou a keynesovskou ekonómiou, vznikli z dôvodu absencie uceleného makroekonomického pohľadu u neoklasikov, ako aj z absencie uspokojivých mikroekonomických základov keynesovskej ekonómie. Patinkin dospel k záveru, že keynesovská ekonómia predstavuje špecifický prípad neoklasickej ekonómie pre určité typy trhových nedokonalostí. Po ich odstránení sa správajú key-



nesovské modely plne podľa neoklasickej teórie. Taktiež konštatoval, že keynesovská ekonómia neruší základné tézy neoklasickej ekonómie a ani neznamená nové alternatívne paradigma. Výsledkom tohto prezentovania sporu bolo zvýšenie aktivity predstaviteľov neoklasickej ekonómie v smere vymedzenia makroekonomických kategórií, ktoré by umožnili nájsť neoklasicky konformné odpovede na aktuálne otázky.

Peniaze – exogénne, resp. endogénne aktívum?

Zachytenie histórie monetárnej teórie možno prezentovať cez diskusie o endogénnom, resp. exogénnom charaktere peňazí. Don Patinkin chápe peniaze ako exogénne aktívum, ako čisté peniaze. Exogénny charakter peňazí je kľúčovým predpokladom pre efekt reálnych zostatkov peňažných hotovostí, ktorý cez peniaze môže ovplyvňovať výdavky. V prípade, že emisia peňazí je obmedzená, empirický význam efektu reálnych peňažných hotovostí je podmienený chápaním vládnych dlhopisov. Patinkin chápe dlhopisy ako zložku bohatstva, ako exogénne aktívum. Ak dlhopisy sú exogénnym aktívom, teda sú emitované vládou v záujme prefinancovania vládnych výdavkov, možno vysvetliť ponuku peňazí a vysvetliť, čo znamená teória voľby portfólia, teda pochopiť determinanty dopytu po peniazoch. Poznanie ponuky a dopytu po peniazoch, za predpokladu *ceteris paribus* o iných trhoch, umožňuje zaistiť rovnováhu na všetkých trhoch. K eliminácii nestability, ktorá by mohla byť vyvolaná endogénnymi súkromnými úvermi, sa predkladá návrh na vytváranie 100 % rezerv.

Patinkova koncepcia peňazí ako zásadne exogénneho aktíva je plne pochopiteľná v historickom kontexte a je v kontraste s endogénnym chápaním peňazí napríklad v koncepcii J. Gurleyho a E. Shawa. V ich práci *Peniaze vo finančnej teórii /Money in a Theory of Finance (1960)* bola rozpracovaná prvá zdôvodnená zmena exogénneho pohľadu na endogénny pohľad na peniaze. Prácu dostal na posúdenie D. Patinkin, ktorý recenziu využil na rozšírenie vlastnej analýzy. Ich zhoda bola v tom, že ekonomiku chápali v zásade ako peňažnú, nestabilnú a čiastočne pozitívne ovplyvniteľnú pomocou korektnej monetárnej politiky, taktiež v tom, že monetárnu politiku chápali ako makroekonomickú disciplínu. Ďalšia významná zhoda bola v tom, že akceptovali prístup teórie všeobecnej ekonomickej rovnováhy ako rámec pre prezentáciu myšlienok. Na druhej strane, nezhoda sa dotýkala ich pohľadu na úlohu súkromného úveru a úlohu komerčných bánk, ktoré sú hlavnými súkromnými sprostredkovateľmi úveru. Patinkin chápal súkromný úver ako kľúčový zdroj nestability, naopak Garley a Schaw ho chápali ako pozitívny prvok ekonomického rastu a komerčné banky považovali za subjekty, ktoré môžu ekonomický rast povzbudiť. Za kompatibilné by ich

bolo možné chápať v tom prípade, ak Patinkin pohľad by bol pohľadom krátkeho obdobia a Garleyov – Shawov pohľad pohľadom dlhého obdobia.

Exogénny charakter peňazí bol dôležitý aj pre rekonštituovanie kvantitatívnej teórie peňazí. Kvantitatívna teória peňazí D. Patinkina je založená na automatickom pôsobení trhových síl, ktoré pôsobia prostredníctvom efektu reálnych zostatkov peňažných hotovostí v smere obnovovania trhovej rovnováhy. D. Patinkin popiera ponímanie peňazí ako nejakého nepodstatného peňažného závoja nad pravdepodobne dôležitým reálnym fenoménom a tvrdí, že ekonomika je skôr peňažnou ekonomikou v ktorej nie je možné dichotomizovať reálny sektor od peňažného sektora. O integráciu reálneho a peňažného sektora sa pokúsil prostredníctvom efektu reálnych zostatkov peňažných hotovostí. Tvrdil, že kvantitatívna teória peňazí je svojim charakterom makroekonomická a prostredníctvom rovnice výmeny vyjadruje podmienenosť absolútnych cien množstvom peňazí. Kvantitatívna teória peňazí je bytostne spätá s nerovnovážnymi situáciami okolo pravdepodobne nestabilného referenčného bodu. Podľa názoru D. Patinkina neexistuje odôvodnený predpoklad, že systém má tendenciu neustále prechádzať od nerovnovážnej k rovnovážnej situácii, pretože stabilita nie je žiadnym spôsobom garantovaná. Tvrdí, že síce v prípade rovnováhy možno akceptovať tvrdenie, že peniaze ovplyvňujú jedine cenovú hladinu, avšak význam tohto tvrdenia je minimálny, ak ekonomika je neustále v nerovnováhe. Zároveň pripúšťa, že je možné postulovať otázky stability, diskutovať o nich, tak ako možno diskutovať aj o otázkach stabilizačnej politiky.

Patinkin nepredpokladal, že kauzalita vyplývajúca z kvantitatívnej rovnice výmeny vždy vedie od exogénnych peňazí k cenám. Bol si vedomý toho, že ponuka peňazí sa zvyšuje aj endogénne vo vnútri systému. Izraelský štát financoval svoje výdavky tak priamou emisiou peňazí, ako aj nepriamo prostredníctvom úverového financovania. Nebezpečiu nekontrolovanej inflácie sa čelilo kontrolou cien, výsledkom boli skreslené relatívne ceny. Patinkin videl riešenie v uvoľnení cien, čo by následne viedlo k rastu cien a poklesu reálnych zostatkov peňažných hotovostí s následným dopadom na zníženie dopytu. Avšak tlaky na udržanie reálnych dôchodkov, ale aj vládnych výdavkov pokračovali, čo viedlo k ďalšiemu prefinancovaniu rastúcich výdavkov. Za tejto situácie sa stala ponuka peňazí endogénnou premennou a ekonomika tak prišla o svoju nominálnu kotvu.

Don Patinkin sa kriticky stavia k Friedmanovej koncepcii kvantitatívnej teórie peňazí, ktorá bola publikovaná v článku *Kvantitatívna teória peňazí: Nová formulácia (The Quantity Theory of Money: A restatement 1956)* a v ďalších prácach. Zastáva názor, že Friedmanova teória nemá nič spoločné s kvantitatívnou teóriou peňazí vo formálnom zmysle, ale skôr je elegantnejšou a sofistikov-



vanejšou podobou modernej keynesovskej monetárnej teórie. M. Friedman oponoval voči tomuto tvrdeniu tým, že kvantitatívnu teóriu nie je možné interpretovať ako synonymum dlhodobej neutrality peňazí.

Neutralita peňazí

Neutralita peňazí odráža predpoklad kvantitatívnej teórie peňazí, že množstvo peňazí ovplyvňuje len cenovú hladinu. V rámci teórie všeobecnej ekonomickej rovnováhy neutralitu peňazí možno vysvetliť tým, že rast dopytu po peniazoch je sprevádzaný symetrickým poklesom dopytu po všetkých iných statkoch, potom nová rovnováha sa dosiahne poklesom nominálnych cien v rovnakej proporcii, pri nezmenenej úrokovej miere, ako aj pri nezmenenom outpute.

Krátkodobá nie-neutralita peňazí (non-neutrality money) predstavuje špecifickú črtu monetárnej teórie J. M. Keynesa. V situácii, ak existuje nezamestnanosť sa ceny nezvýšia proporcionálne k rastu množstva peňazí, ale zvýšenie množstva peňazí vedie k poklesu úrokovej miery a následne k rastu investícií, zamestnanosti a produktu. Tiež M. Friedman uvádza, že v krátkom období, monetárne zmeny vedú primárne k zmenám outputu,

avšak v dlhom období zvýšenie množstva peňazí sa primárne prejaví v zmene cenovej hladiny.

D. Patinkin tvrdí, že téza o neutralite peňazí sa vzťahuje na rovnovážnu situáciu, avšak v priebehu riešenia nerovnovážnych situácií peniaze ovplyvňujú reálne premenné. Tiež sa vzťahuje na situáciu, ak sa dlhopisy nechápu ako čisté bohatstvo, pretože v tom prípade jednotlivé subjekty plne anticipujú budúce zvýšenie daní, a teda nezvyšujú svoje spotrebné výdavky.

Don Patinkin analyzoval vývoj ekonomického myslenia, formuloval vlastné hodnotenia, ktoré nezriedka boli odlišné oproti všeobecne platným hodnoteniam v dôsledku čoho sa dostával do kontroverzií s mnohými ekonómami. Na druhej strane sám trpel mimoriadnou precitlivosťou vo vzťahu ku kritike, čo sa vysvetľuje jeho relatívnou izoláciou po odchode do Izraela. Na medzinárodnej konferencii v Lausanne (2001) pod názvom Don Patinkin a pramene novej povojnovej monetárnej ortodoxie (Don Patinkin and the Origins of Postwar Monetary Orthodoxy) sa okrem iného konštatovalo, že snaha integrovať všetky časti do jedného konzistentného celku je veľmi náročná úloha, avšak aj pochopenie a identifikácia nekonzistencie a nastolenie možností riešenia je veľmi záslužným počínom, ktorý sa nezmazateľne spája s Donom Patinkinom.

Výber z prác Dona Patinkina :

- 1946 – Mercantilism and the Readmission of the Jews in England, *Jewish Social Studies*, 8, s. 161 – 178.
- 1948 – Relative Prices, Say's Law and the Demand for Money, *Econometrica*, 16, s.135 – 154.
- 1948 – Price Flexibility and Full Employment, *American Economic Review*, 38, s.543 – 64, reprinted with revisions in 1972.
- 1949 – The Indeterminacy of Absolute Prices in Classical Economic Theory, *Econometrica*, 17, s.1 – 27.
- 1949 – Involuntary Unemployment and the Keynesian Supply Function, *Economic Journal*, 59, s. 360 – 383.
- 1950 – A Reconsideration of the General Equilibrium Theory of Money, *Review of Economic Studies*, 18, s.42 – 61.
- 1951 – The Invalidity of Classical Monetary Theory, *Econometrica*, 19, s. 134 – 151.
- 1951 – Further Considerations of the General Equilibrium Theory of Money, *Review of Economic Studies*, 19, s. 186 – 195.
- 1954 – Dichotomies of the Pricing Process in Economic Theory, *Economica*, 21, s. 113 – 128.
- 1956 – Money, Interest, and Prices: An Integration of Monetary and Value Theory, Evanston, Illinois, Row Peterson and Co. 2nd Ed. New York, Harper and Row, 1965.
- 1959 – The Israel Economy, The First Decade. Jerusalem, Maurice Falk Institute for Economic Research in Israel.
- 1961 – Financial Intermediaries and the Logical Structure of Monetary Theory, *American Economic Review*, 51, s. 95 – 116.
- 1969 – The Chicago Tradition, the Quantity Theory and Friedman, *Journal of Money, Credit and Banking* 1, febr., s. 46 – 70.
- 1972 – On the Short-Run Non-Neutrality of Money in the Quantity Theory, *Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review*, 100, s. 3 – 22.
- 1974 – Keynes and Economics Today, *American Economic Review*, May, 97 – 102.
- 1974 – Keynesian Monetary Theory and the Cambridge School. In *Issues in Monetary Economics*, ed. H.G. Johnson and A.R. Nobay, Oxford University Press, s. 3 – 30.
- 1975 – The Collected Writings of John Maynard Keynes : from the Tract to the General Theory, *Economic Journal* 85, June, s. 249 – 270.
- 1976 – Keynes' Monetary Thought : A Study of Its Development. Durham, North Carolina: Duke University Press.
- 1978 – Keynes and Chicago, *Journal of Law and Economics* 22, October, 213 – 232.
- 1979 – The Development of Keynes' Policy Thinking. In: *Theory for Economic Efficiency : Essays in Honor of Abba P. Lerner*, ed. H. I. Greenfield et al., Cambridge, Massachusetts: M.I.T Press. 151 – 166.
- 1979 – Keynes and Chicago, *Journal of Law and Economics* 22, s. 213 – 232.
- 1980 – New Materials on the Development of Keynes' Monetary Thought, *History of Political Economy* 12, s. 1 – 28.
- 1981 – Essays on and In the Chicago Tradition. Durham, North Carolina, Duke University Press.
- 1982 – Anticipations of the General Theory and Other Essays on Keynes, Chicago, Illinois, University of Chicago Press.
- 1995 – The Training of an Economist. *BNL Quarterly Review*, 195, s. 359 – 395.

GAZDOVSKÝ SPOLOK V SOBOTIŠTI

9. februára 1845 založili Spolek Gazdovskí v Mestečku Sobotište (originálny názov podľa stanov), prvé peňažné družstvo na európskom kontinente. Vôbec prvé družstvo, družstevný spolok na obchodovanie s potravinami, založili textilní robotníci v Rochdale blízko Manchestru už 21. decembra 1844 pod vedením Charlesa Howartsa s názvom Society of Equitable Pioneer (Spolok poctivých priekopníkov). S ďalším svojpomocným spolkom typu úverového družstva sa v ostatnej Európe možno stretnúť až po roku 1845, konkrétne v saskom Eilenburgu roku 1850.

Dvanásť sobotištšských občania stretli sa v dome krajčira a zároveň roľníka Michala Horňáka v deň 49. narodenín miestneho učiteľa Samuela Jurkoviča na valnom zhromaždení, schválili stanovy družstva a zvolili „činnovníky zbor“ spomedzi členov, a to bez ohľadu na to, kto mal koľko podielov, v zásade na to stačil aj jeden podiel. Do funkcie správcu a „predsedníka“ zvolili Jurkoviča, za pokladníka Michala Horňáka a „počtovníkov“ Jána Zatkálíka a Antona Nižňanského. Na „pomoc k výslužnosti“ zvolili Pavla Dobrockého a Michala Jelínka. Družstvo založili na dobu šesť rokov (teda do konca roku 1850), činnovníkov zvolili na jeden rok. Jurkovič napísal v Orle tatránskom 3. februára 1846, že spolok „nepovstal ani z hlbokého mudrovania, ani dajakým umením, ale nie je ani plod sebeckta, lež vyrástol zo samého slovenského ľudu a národa, ako z lipového jadra.“

Podpisovanie stanov účastníkmi znamenalo vstup za člena družstva a zároveň záväzok dodržiavať stanovy a riadiť sa nimi. Podľa stanov „Spolek gazdovskí je tovarišstvo dobrovoľné nekteří zdejších obyvatelov bez rozdílu náboženstva, tím cílem založené, abi sa majetnost, gazdovstvo, remeslá a vůbec lepší stav gazdovskí napomoci mohel. Cjel ústavu je ten, abi sa gazdovitost u ludu povzbudila, abi sa šlachetním, mjerním a pomoci potrebuícím pomáhat mohlo.“

Zakladatelia dbali na dobrovoľnosť, Jurkovič žiadal, „abi nikoho neprehovárali, nenútili vstúpiť za člena, nech sa o tom rozhodne každý sám.“ Podiely zneli na meno a nebolo možné ich predávať. Člen mohol zo spolku kedykoľvek vystúpiť a dostať späť vložený podiel. Každý člen bol pri vstupe povinný zaplatiť „základnú vkladku“ 30 grajciarov a každý týždeň ukladať stanovami určenú sumu tri grajciare v striebre. Zakladajúci členovia družstva sa dohodli na vyhotovení členských knižiek, na zaobstaraní drevenej truhlice obitej plechom, opatrenej dvoma rôznymi kľúčmi, ktorá plnila funkciu pokladnice. Dôležitým princípom bola svojpomoc: spolok nezamestnával žiadny úradnícky aparát, dohodli sa, že všetky práce v prospech družstva budú vykonávať zdarma. Dohodli sa, že spočiatku neprijmú do spolku viac ako 30 členov, ktorých dobre poznajú, aby mali

istotu o svedomitom plnení povinností, no vzhľadom na veľký záujem sa počet členov rozšíril na 60.

Zobierané peniaze sa úročili i požičiavali na šesťpercentný úrok, pričom pôžičky mohli dostať i zodpovední nečlenovia. Tým sa spolok líšil od neskorších úverných družstiev i od družstiev v Nemecku, ktoré od polovice 19. storočia zakladali Schultze-Delitz alebo Raiffeisen. Heslo „všetci sú za jedného a jeden je za všetkých“, ktoré obsahuje sobotištšské stanovy, sa stalo aj Raiffeisenovým.

Popri hospodárskej funkcii staral sa spolok aj o morálne otázky. V stanovách nachádzame: spolok vedie svojich členov k šľachetnosti, poriadnosti kresťanského života, k usilovnosti a vernosti vo svojom povolaní, ku šetrnosti a opatrnosti. Každý člen sa zaväzoval viesť mravný život, zriecť sa „kartovania“, alkoholu a akýchkoľvek mravných pokleskov. Medzi aktivity spolku patrila aj starostlivosť o vzdelávanie členov a šírenie tlače.

Porovnávajúc stanovy rochdalského a sobotištšského družstva zistíme, že mali veľa podobných znakov, obidve družstvá vznikli napokon v malých chudobných chalupách, ale vo viacerých znakoch boli rozdielne. Anglické pomery umožňovali družstvu rásť, stalo sa najväčším konzumným družstvom na svete, sobotištšské po šiestich rokoch aj pre nepriaznivé spoločenské pomery zaniklo. 28. januára 1851 napísal Jurkovič: „Šťastne dokonal prvý ústav hospodársky v Sobotišti.“

Sobotištšské družstvo bolo vzorom pre zakladanie iných podobných spolkov, pričom akúsi „reklamu“ im robili Slovenské národné noviny, vydávané Ľudovítom Štúrom. 19. marca 1845 vznikol Gazdovský spolok vo Vrbovciach (založil ho kňaz Jaroslav Bórik v spolupráci s učiteľom Jurajom Kulíškom), o rok na to vznikol Gazdovský spolok na Myjave, nasledovali družstvá v Mošovciach a Blatnici v Turci, zásluhou Štefana Marka Daxnera v Tisovci pod menom Hospodársky spolok atď. Ukázalo sa, že úverové družstvá (pod názvami gazdovský spolok, hospodársky spolok, sporeiteľnica) mali v našich, najmä vidieckych podmienkach lepšie výhľady na úspech ako zakladanie účastinných bánk.

O rozvoj slovenského ľudového peňažníctva sa zaslúžili viacerí významní muži, predovšetkým Daniel Lichard, ktorý pôsobil od roku 1862 v Skalici ako vydavateľ Obzoru a kalendárov s názvom Domová pokladnica. Začal novú etapu v rozvoji družstevného peňažníctva a do roku 1875 podľa Lichardovho vzoru vzniklo u nás 44 vzájomných pokladníc. Pred rokom 1948 (po ktorom sa cesty peňažníctva zmenili na nepoznanie) bolo u nás 809 úverových družstiev, 58 roľníckych vzájomných pokladníc, 39 živnostenských a občianskych úverových ústavov a 20 mestských sporeiteľní s ôsmimi filiálkami a zberňami.

Ing. Marián Tkáč, PhD.

ADRESÁR BÁNK A POBOČIEK ZAHRANIČNÝCH BÁNK V SR K 31. 8. 2003

Názov	Adresa	Vedúci predstaviteľ banky	Funkcia	Telefón	Fax
CENTRÁLNA BANKA					
Národná banka Slovenska	Imricha Karvaša 1 813 25 Bratislava	Ing. Marián Jusko, CSc.	guvernér	02/5787 1111	02/5787 1100

KOMERČNÉ BANKY						
Por. číslo	Názov	Adresa	Vedúci predstaviteľ banky	Funkcia	Telefón	Fax
1.	Banka Slovakia, a. s.	J. Kráľa 1 974 01 Banská Bystrica	Ing. Viliam Ostrožlík, MBA	predseda predstavenstva	048/ 4317 305	048/ 4132 222
2.	Citibank (Slovakia), a. s.	Viedenská cesta 5 851 01 Bratislava	Igor Thám	generálny riaditeľ	02/ 6827 8224	02/ 6827 8211
3.	CREDIT LYONNAIS BANK SLOVAKIA, a. s.	Klemensova 2/A 811 09 Bratislava	Jean-Michel Giovannetti	generálny riaditeľ	02/ 5926 2111	02/ 5926 2248
4.	ČSOB stavebná sporiteľňa, a. s.	Radlinského 10 813 23 Bratislava	Ing. Dušan Paulík	predseda predstavenstva	02/ 5988 7115	02/ 5988 7210
5.	HVB Bank Slovakia, a. s.	Mostová 6 811 02 Bratislava	Dr. Christian Suppanz	predseda predstavenstva	02/ 5969 1111	02/ 5969 9406
6.	ISTROBANKA, a. s.	Laurinská 1 811 01 Bratislava	Mag. Volker Pichler	predseda predstavenstva	02/ 5939 7111	02/ 5443 1744
7.	Komerční banka Bratislava, a. s.	Medená 6 811 02 Bratislava	Robert H. Kerneis	generálny riaditeľ	02/5293 2153	02/5296 1959
8.	ĽUDOVÁ BANKA, a. s.	Vysoká 9 810 00 Bratislava	Ing. Jozef Kollár, PhD.	predseda predstavenstva	02/ 5965 1111	02/ 5441 2444
9.	OTP Banka Slovensko, a. s.	Štúrova 5 813 54 Bratislava	Ing. Károly Hodossy	prezident	02/ 5979 1111	02/ 5296 3484
10.	Poštová banka, a. s.	Gorkého 3 814 99 Bratislava	Ing. Libor Chrást	prezident	02/ 5960 3333	02/ 5960 3344
11.	PRVÁ KOMUNÁLNA BANKA, a. s.	Hodžova 11 010 11 Žilina	Ing. Jozef Mihalik, PhD.	prezident	041/ 5624 093	041/ 5624 129
12.	Prvá stavebná sporiteľňa, a. s.	Bajkalská 30 829 48 Bratislava	JUDr. Ján Burger	predseda predstavenstva	02/ 5823 1111	02/ 4342 2919
13.	Slovenská sporiteľňa, a. s.	Suché mýto 4 816 07 Bratislava	Mag. Regina Ovesny-Straka	predsedníčka predstavenstva	02/ 5957 4501	02/ 5957 4009
14.	Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.	Štefánikova 27 814 99 Bratislava	Ing. Ľudovít Konczer	generálny riaditeľ	02/ 5729 2111	02/ 5249 9910
15.	Stavebná sporiteľňa VÜB-Wüstenrot, a. s.	Grösslingova 77 824 68 Bratislava	Ing. Ivan Duda	predseda predstavenstva	02/ 5927 5350	02/ 5292 0912
16.	Tatra banka, a. s.	Hodžovo nám. 3 811 061 Bratislava	Dkfm. Rainer Franz	generálny riaditeľ	02/ 5919 1111	02/ 5292 4760



Por. číslo	Názov	Adresa	Vedúci predstaviteľ banky	Funkcia	Telefón	Fax
17.	UniBanka, a. s.	Vajnorská 21 832 65 Bratislava	Ing. Jozef Barta	generálny riaditeľ	02/ 4437 3964	02/ 4437 3975
18.	Všeobecná úverová banka, a. s.	Mlynské nivy 1 829 90 Bratislava	Tomas Spurny, MBA	generálny riaditeľ	02/ 5055 1111	02/ 5556 6656
POBOČKY ZAHRANIČNÝCH BÁNK						
1.	COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka zahraničnej banky	Rajská 15/A 811 08 Bratislava	Ing. Martin Horvath	vrchný riaditeľ pobočky		
2.	Československá obchodní banka, a. s. pobočka zahraničnej banky v SR	Michalská 18 815 63 Bratislava	Ing. Ladislav Unčovský	vrchný riaditeľ pobočky	02/ 5966 5111	02/ 5443 0530
3.	ING Bank N. V. pobočka zahraničnej banky	Kolárska 6 811 06 Bratislava P. O. BOX 123	Jan Hillered	generálny riaditeľ pobočky	02/ 5934 6111	02/ 5293 1221

ZASTÚPENIA ZAHRANIČNÝCH BÁNK PÔSOBIACICH NA ÚZEMÍ SR K 31. 8. 2003

Por. číslo	Názov a adresa	Dátum registrácie	Telefón	Fax	Vedúci zastúpenia
1.	BNP Paribas zastúpenie Bratislava Nám. SNP 15, 811 06 Bratislava	11. 3. 1992	02/5296 4973	02/5296 4973	Ing. Dušan Hanuliak
2.	Commerzbank AG zastúpenie Bratislava Pribinova 25, 810 11 Bratislava	10. 5. 1995	02/5063 4522	02/5063 4518	Ing. Martin Horvath
3.	Dresdner Bank, AG zastúpenie Bratislava Hlavné nám. 4, 811 01 Bratislava	15. 6. 1995	02/5443 4094	02/5443 0940	Ing. Peter Werner
4.	European Bank for Reconstruction and Development zastúpenie Bratislava Grösslingova 4, 814 18 Bratislava	18. 5. 1994	02/5296 7835	02/5292 1459	Alexander Aubeock
5.	Akciová obchodná banka FORA-BANK zastúpenie Bratislava Ventúrska 1, P.O. BOX 185 810 00 Bratislava	17. 9. 2002	02/ 5443 5382		Valerij Arkadievič Alejnikov
6.	Investkredit Bank AG zastúpenie Bratislava Hurbanovo nám. 3 811 06 Bratislava	9. 6. 2003	02/ 5998 6519	02/ 5998 6526	Ing. Juraj Bielik
7.	J&T Banka, a. s. zastúpenie Bratislava Lamačská cesta 3, 841 04 Bratislava	26. 4. 2000	02/5941 8120	02/5941 8115	Ing. Jozef Tkáč



ASOCIÁCIE V PEŇAŽNOM SEKTORE SR K 30. 6. 2003

Názov a adresa	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstavitel' spoločnosti	Prevažujúca činnosť
Asociácia bánk Tallerova 1 P. O. BOX 296 814 99 Bratislava	2. 7. 1993	02/5293 1287	02/5293 1286	Mag. Regina Ovesny-Straka prezidentka Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach výkonný riaditeľ	Zastupovanie a presadzovanie spoločných záujmov členov vo vzťahu k orgánom štátnej moci, orgánom samosprávy a ďalším právnym subjektom. Reprezentovanie záujmov svojich členov vo vzťahu k zahraničiu a zabezpečovanie zastupovania v medzinárodných organizáciách. Presadzovanie záujmov členov v legislatívnej oblasti vzťahujúcej sa k predmetu ich činnosti.
Asociácia správcovských spoločností Račianska 3 831 03 Bratislava	16. 4. 1998	02/4445 6591	02/4463 2542	Ing. Peter Goceliak výkonný riaditeľ	Zastupovanie záujmov členov asociácie voči iným subjektom, poradenská a informačná činnosť.
Asociácia obchodníkov s cennými papiermi Radlinského 13 811 07 Bratislava	26. 7. 1995	02/5296 8268	02/5263 5482	Ing. Róbert Kopál riaditeľ	Zastupovanie záujmov obchodníkov s cennými papiermi. Regulácia ich činnosti.
Slovenská asociácia poisťovní Drieňová 34 820 09 Bratislava P.O.BOX 51, Bratislava 29	1. 1. 1994	02/4342 9985	02/4342 9984	Ing. Vladimír Rančík generálny tajomník	Zastupovanie, ochraňovanie a presadzovanie spoločných záujmov poisťovní vo vzťahu k orgánom štátnej správy a ďalším právnym subjektom.

ÚČELOVÉ ORGANIZÁCIE V BANKOVOM SEKTORE SR K 30. 6. 2003

Názov organizácie	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstavitel' organizácie	Prevažujúca činnosť
Transacty Slovakia, a.s. Röntgenova 1 851 01 Bratislava	19. 5. 1994	02/6241 2841	02/6241 2840	Peter Gabriž generálny riaditeľ a predseda predstavenstva	Automatizované spracovanie dát, poskytovanie software, konzul. a školiaca činnosť, inštalácia a servis elektrických technických zariadení, nákup a predaj tovaru.
Bankové zúčtovacie centrum Slovenska, a.s. Zrúnskeho 13 814 85 Bratislava	27. 8. 1992	02/5935 2104	02/5441 1465	Ing. Marián Slovák generálny riaditeľ a predseda predstavenstva	Akcionári spoločnosti na svojom 7. mimoriadnom valnom zhromaždení dňa 9. 8. 2002 (Notárska zápisnica, bod 5, ods. B) rozhodli o ukončení všetkých činností BZCS, a. s., okrem prevádzky RVS – Studené, k 1. 1. 2003. Predmetom rokovania valného zhromaždenia akcionárov dňa 30. 6. 2003 bola transformácia BZCS, a. s.



Názov organizácie	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ organizácie	Prevažujúca činnosť
Exportno-importná banka SR Grösslingova 1 813 50 Bratislava	22. 7. 1997	02/5939 8511	02/5296 5595	Ing. Ladislav Vaškovič, CSc. guvernér	Podpora vývozných a dovozných aktivít slovenských vývozcov a dovozcov financovaním vývozných úverov, poisťovaním vývozných úverov a financovaním dovozných úverov so zámerom zvýšiť konkurencieschopnosť tuzemských výrobcov a podporiť vzájomnú hospodársku výmenu Slovenskej republiky v zahraničí.
Stredisko cenných papierov SR, a. s. Ul. 29. augusta 1/A 814 80 Bratislava	22. 12. 1992	02/5296 8751	02/5296 8755	Ing. Emília Palková generálna riaditeľka	Evidencia zaknihovaných a imobilizovaných cenných papierov, zmien ich majiteľov a ďalších údajov, poskytovanie služieb majiteľom CP, vedenie zoznamu akcionárov, evidencia rozhodnutí prijatých ministerstvom podľa zákona 600/1992 Zb., prijímanie listinných CP do samostatnej aj hromadnej úschovy.
Slovenská konsolidačná, a. s. Cintorínska 21 814 99 Bratislava	26. 10. 1999	02/5292 1387	02/5292 1353	Ing. Viliam Vaškovič, CSc. predseda predstavenstva a generálny riaditeľ	Kúpa a predaj pohľadávok – factoring, forfeiting, činnosť ekonomických a organizačných poradcov, sprostredkovateľská činnosť.

INÉ INŠTITÚCIE V PEŇAŽNOM SEKTORE SR K 30. 6. 2003

Názov organizácie	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ organizácie	Prevažujúca činnosť
Fond ochrany vkladov Kapitulská 12 812 47 Bratislava	10. 10. 1996	02/5443 2570	02/5443 4335	Ing. Rudolf Šujan predseda Prezídia fondu	Činnosti súvisiace s ochranou vkladov uložených v bankách, sústreďovanie peňažných prostriedkov bánk a pobočiek zahraničných bánk do fondu a nakladanie s peňažnými prostriedkami fondu, poskytovanie náhrad za nedostupné vklady v bankách a v pobočkách zahraničných bánk v rozsahu a za podmienok ustanovených zákonom NR SR č. 118/1996 Z. z.
Združenie pre bankové karty Slovenskej republiky Pribinova 25 P.O.BOX 112 810 11 Bratislava 111	1. 1. 1993	02/5063 3747	02/5063 3706	Ing. Eva Muroňová predsedníčka	Vytváranie podmienok na rozvoj využívania bankových kariet v medzibankovom platobnom styku v SR, podpora rozvoja spoločnej siete bankomatov a obchodníkov prijímajúcich vo svojich zariadeniach platby prostredníctvom bankových kariet.

Z ROKOVANIA BANKOVEJ RADY NBS

Dňa 8. augusta 2003 sa uskutočnilo 16. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

- BR NBS schválila priebežnú účtovnú závierku a správu o výsledku hospodárenia NBS k 30. 6. 2003.
- BR NBS prerokovala návrh implementačného plánu integrácie dohľadu nad finančným trhom, ktorý bude predmetom porady ekonomických ministrov.

Dňa 22. augusta 2003 sa uskutočnilo 17. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

- BR NBS prerokovala situačnú správu o menovom vývoji v SR za júl 2003 a rozhodla o ponechaní platných úrokových sadzieb: pre jednoduché sterilizačné obchody na úrovni 5,00 %, pre jednoduché refinančné obchody na úrovni 8,00 %, limitnú úrokovú sadzbu pre dvoj-
týždňové REPO tendre na úrovni 6,50 %.

Na svojom júlovom zasadnutí potvrdila Banková rada NBS výšku základných úrokových sadzieb na nezmenenej úrovni, čím zhodnotila nastavenie menovej politiky za adekvátne aktuálnemu a očakávanému makroekonomickému vývoju.

Spotrebiteľské ceny v júli na medzimesačnej báze stagnovali. Medziročné zrýchlenie dynamiky celkovej inflácie na 8,7 % bolo v súlade s očakávaniami NBS dôsledkom bázičného efektu. Jadrová inflácia, aj napriek sezónnemu poklesu cien potravín, ktorý kompenzoval nárast cien tabaku a tabakových výrobkov a cien pohonných hmôt, zaznamenala ročný rast 3,3 %. Hodnota jadrovej inflácie dosiahla pravdepodobne tohtoročné maximum, pričom v auguste dôjde k spomaleniu jej medziročnej dynamiky. Vplyvom zvýšenia spotrebných daní v auguste dôjde k zmene štruktúry v rámci celkovej inflácie, kedy z jadrovej inflácie bude presunutý vplyv rastu cien tabaku a tabakových výrobkov v mesiacoch jún a júl. Súčasne by v auguste malo dôjsť k nárastu celkovej inflácie vplyvom zvýšenia spotrebných daní z pohonných hmôt, piva, tabaku a tabakových výrobkov, ako aj niektorých regulovaných cien.

Cenový vývoj je naďalej ovplyvňovaný predovšetkým nákladovými vplyvmi, teda najmä volatilitou svetových cien ropy, kurzovými pohybmi, ako aj rozsahom administratívnych zásahov do cenovej hladiny, teda faktormi, ktoré nie sú ovplyvniteľné výkonom menovej politiky.

Výhľad spotrebiteľských cien na koniec roka je konzistentný s parametrami Aktualizovaného menového programu NBS na rok 2003, nakoľko aktuálne predikcie tak

celkovej, ako aj jadrovej inflácie sa nachádzajú v blízkosti strednej hodnoty programového intervalu.

Deficit obchodnej bilancie v prvom polroku dosiahol 9,7 mld. Sk, čo v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka predstavuje pokles o 31,9 mld. Sk. V dôsledku toho došlo k ďalšiemu zníženiu dvanásťmesačného kumulatívneho salda obchodnej bilancie a bežného účtu platobnej bilancie až na úroveň blízku hodnotám aktualizovaného menového programu. Priaznivý vývoj obchodnej bilancie a bežného účtu je ovplyvnený predovšetkým stranou exportu, kde sa na medziročnej báze zvyšuje prírastok vývozu predovšetkým dopravných prostriedkov, ako aj železa a ocele. Oživenie exportných odvetví sa odráža aj vo vývoji priemyselnej produkcie, ktorá zaznamenala v júni rast o 8,4 %. Rast exportnej výkonnosti v spomínaných odvetviach je do značnej miery ovplyvnený zmenou ich výrobných štruktúr.

Prírastok vývozu na medziročnej kumulatívnej báze v objeme 68,1 mld. Sk bol, vzhľadom na dovoznú náročnosť produkcie, sprevádzaný aj prírastkom dovozu, ktorý dosiahol 36,3 mld. Sk. Priaznivá relácia medzi prírastkom vývozu a dovozom na ročnej báze bola ovplyvnená dovozom surovín a spotrebným dovozom, kde pôsobil dôchodkový efekt rastu regulovaných cien s dopadom na reálne mzdy, ako aj vývoj výmenného kurzu Sk voči USD.

Výmenný kurz slovenskej koruny voči euro oslabil k ultimu júla a aj v priemere za mesiac, čo bolo ovplyvnené situáciou v regióne, ako aj očakávaniami investorov ohľadne domácej politickej situácie. Vývoj na medzibankovom devízovom trhu si však v júli nevyžiadal intervencie NBS.

Peňažná zásoba zaznamenala v júli, na základe predbežných údajov, mierne zvýšenie medziročného rastu, čím čiastočne kompenzovala jej pokles v predchádzajúcom mesiaci. Júlová dynamika úverov sa v porovnaní s júnom mierne zvýšila, čo bolo do istej miery ovplyvnené aj zvýšeným dopytom po hypotekárnych úveroch zo strany obyvateľstva.

Aktuálny vývoj a výhľad vývoja ekonomických a menových ukazovateľov je konzistentný s predchádzajúcim trendom a potvrdzuje absenciu výraznejších dopytových tlakov v ekonomike, vyžadujúcich si reakciu NBS. Miera inflácie, tvorená nákladovými faktormi, sa pohybuje na očakávanej trajektórii. Obchodná bilancia a bežný účet majú potenciál ďalšieho mierneho znižovania deficitu, čo je však determinované ponukovou stranou. Vývoj výmenného kurzu zatiaľ nepredstavuje faktor, ktorý by pôsobil na vychýľovanie makroekonomického vývoja mimo pro-



gramové hodnoty. Aktuálny makroekonomický vývoj ani očakávania ku koncu roka nevytvárajú impulzy na prehodnotenie súčasného nastavenia nástrojov menovej politiky. S ohľadom na uvedené rozhodla Banková rada o ponechaní úrokových sadzieb na nezmenenej úrovni.

Dňa 3. septembra 2003 sa uskutočnilo 18. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

- BR NBS prerokovala a schválila návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predložený návrh novely zákona o bankách (zákon č. 483/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov) predovšetkým zohľadňuje také podnety Svejtovej banky v súvislosti s pripravovanými tranžami pôžičky EFSAL, ktoré sa týkajú zvýšenia operatívosti a efektívnosti bankového dohľadu a ktoré sú kompatibilné so smernicami platnými pre oblasť bankovníctva v Európskej únii. Zároveň predložený návrh novely zákona o bankách reaguje aj na nové zákony, ktoré boli schválené až po prijatí zákon o bankách a ktorými sa zabezpečila aproximácia práva Slovenskej republiky s právom platným v Európskej únii v niektorých oblastiach finančných služieb (napríklad kapitálového trhu a poisťovníctva). Ide najmä o úpravy zákona o bankách, ktoré reagujú na nový zákon o cenných papieroch a investičných službách (zákon č. 566/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov), nový zákon o účtovníctve (zákon č. 431/2002 Z. z.), nový zákon o poisťovníctve (zákon č. 95/2002 Z. z.), nový zákon o ochrane osobných údajov (zákon

č. 428/2002 Z. z.) a na nový zákon o platobnom styku (zákon č. 510/2002 Z. z.).

Súčasne sa predloženým návrhom novely zákona o bankách navrhuje vykonať úpravy, ktoré súvisia s viacerými ďalšími novými zákonmi, napríklad so zákonmi č. 492/2001 Z. z. a č. 430/2003 Z. z. (teda s ostatnými novelami zákona o ochrane vkladov), s novým zákonom o dohľade nad finančným trhom (zákonom č. 96/2002 Z. z.) a s novým Zákonníkom práce. Taktiež sa navrhuje vykonať niekoľko čiastkových úprav reagujúcich na doterajšie skúsenosti z uplatňovania zákona o bankách v praxi a niekoľko legislatívno-technických úprav.

Nadobudnutie účinnosti schváleného návrhu novely zákona o bankách sa navrhuje od 1. januára 2004.

- BR NBS prerokovala a schválila návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 510/2002 Z. z. o platobnom styku a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Cieľom schváleného návrhu novely zákona o platobnom styku je predovšetkým zabezpečenie aproximácie Smernice Európskeho parlamentu a Rady EÚ číslo 2000/46/ES o začatí, vykonávaní a opatrnom dohľade nad podnikaním elektronicko-peňažných inštitúcií, ako aj vykonanie niektorých čiastkových úprav reagujúcich na doterajšie skúsenosti z uplatňovania zákona o platobnom styku v praxi.

Nadobudnutie účinnosti schváleného návrhu novely zákona o platobnom styku sa navrhuje od 1. januára 2004.

Tlačové oddelenie OVI NBS

Novým hovorcom NBS sa stal od 1. 8. 2003 Igor Barát
tel.: 02/5787 2166, fax: 02/5787 1190, e-mail: igor.barat@nbs.sk

TLAČOVÉ SPRÁVY

ÚFT zastavil konanie vo veci burzového obchodu s akciami Slovnaftu

Úrad pre finančný trh svojím rozhodnutím zo dňa 17. júla 2003 zastavil konanie vo veci prešetrenia okolností, za ktorých bol na Burze cenných papierov v Bratislave, a. s., dňa 20. marca 2003 uzatvorený burzový obchod s 202 000 ks akcií emitenta Slovnaft, a. s., za cenu 1 541 Sk za akciu. Účastníci konania sa vzdali rozkladu a rozhodnutie tým nadobudlo právoplatnosť.

Úrad pre finančný trh pri preverovaní majetkového a personálneho prepojenia účastníkov obchodu ako aj ďalších oblastí vrátane peňažných tokov, vývoja

obchodovania, uzatvorených burzových obchodov, zadávania objednávok do obchodného systému burzy, zadávania pokynov klientov členom burzy uzatvárajúcich obchod nezistil také skutočnosti, ktoré by dokazovali manipuláciu kurzu cenného papiera, t. j. porušenie ustanovenia § 21 ods. 3 zákona o burze v spojení s ustanovením § 3 ods. 4 zákona o burze, resp. porušenie takých ustanovení právnych noriem upravujúcich oblasť kapitálového trhu, na základe ktorých by bolo možné predmetný burzový obchod zrušiť alebo ho označiť, že bol uzatvorený v rozpore so zákonom.

Marek Kačmár



Ukazovateľ	Merná jednotka	1999	2000	2001	2002	2003				
						2.	3.	4.	5.	6.
REÁLNA EKONOMIKA										
Hrubý domáci produkt 1) 2)	mln. Sk	670,0	684,8*	707,3*	738,4*		178,1*			
Medziročná zmena HDP 3)	%	1,3	2,2*	3,3*	4,4*		4,1*			
Miera nezamestnanosti 4)	%	19,2	17,9	18,6	17,5	17,1	16,5	15,4	14,8	14,6
Spotrebiteľské ceny 3)	%	14,2	8,4	6,5	3,4	7,6	8,0	7,7	7,6	8,4
OBCHODNÁ BILANCIA 2)*										
Vývoz (fob)	mil. Sk	423 648	548 372	610 693	651 256	110 861	175 383	235 975	305 058	375 333
Dovoz (fob)	mil. Sk	468 892	590 728	713 898	747 883	115 066	182 340	249 521	315 802	385 035
Saldo	mil. Sk	-45 244	-42 356	-103 205	-96 627	-4 205	-6 957	-13 546	-10 744	-9 702
PLATOBNÁ BILANCIA 2)										
Bežný účet	mil. Sk	-47 544,0	-32 941,1	-84 891,5	-87 900,5	-5 355	-4 915	3 677,5	-6 725,3	
Kapitálový a finančný účet	mil. Sk	77 617,9	63 415,1	83 173,0	234 308,9	35 532	12 090	7 354,0	18 473,3	
Celková bilancia	mil. Sk	30 137,3	34 168,8	6 866,9	160 596,0	32 877	12 415	4 172,9	12 002,0	
DEVÍZOVÉ REZERVY 4) 9)										
Celkové devízové rezervy	mil. USD	4 372,0	5 581,7	5 437,3	10 380,6	11 592,3	11 120,3	10 930,0	11 516,1	11 549,0
Devízové rezervy NBS	mil. USD	3 425,2	4 076,8	4 188,7	9 195,5	10 315,8	9 758,3	9 703,0	10 419,8	10 487,5
ZAHRANIČNÁ ZADLŽENOSŤ 4) 7)										
Celková hrubá zahraničná zadlženosť	mln. USD	10,5	10,8	11,3	13,2	14,3	13,9	14,2	15,4	
Zahraničná zadlženosť na obyvateľa SR	USD	1 944	2 021	2 095	2 452	2 658	2 576	2 638	2 854	
MENOVÉ UKAZOVATELE										
Devízový kurz 5) 6)	Sk/USD	41,417	46,200	48,347	45,335	38,953	38,663	37,885	35,586	35,491
Peňažná zásoba [M2] 4) 8)	mln. Sk	508,9	580,4	649,2	681,6*	692,4	689,4	690,4	698,3	682,3
Medziročná zmena M2 3) 8)	%	10,9	14,2	11,9	4,7*	7,2	8,1	9,0	9,3	5,3
Úvery podnikom a obyvateľstvu 4) 8)	mln. Sk	397,6	396,1	321,7	330,0*	336,1	338,0	339,6	341,0	344,1
ŠTÁTNY ROZPOČET 2) 4)										
Príjmy	mln. Sk	216,7	213,4	205,3	220,3	31,8	46,4	67,8	79,1	100,9
Výdavky	mln. Sk	231,4	241,1	249,7	272,0	44,8	64,2	91,6	109,6	128,5
Saldo	mln. Sk	-14,7	-27,7	-44,4	-51,7	-13,0	-17,8	-23,8	-30,6	-27,6
PRIMÁRNÝ TRH										
Priemerná úroková miera jednoročné vklady	%	12,34	9,76	6,62	5,70	5,35	5,23	5,12	4,97	4,78
krátkodobé úvery	%	19,61	13,61	11,24	9,93	8,49	8,55	8,51	8,28	8,33
krátkodobé čerpané úvery	%	17,45	11,95	9,18	8,99	7,53	7,46	8,05	8,00	7,53
PEŇAŽNÝ TRH										
Úrokové sadzby stanovované Bankovou radou NBS platnosť od						28.02.2003	31.03.2003	30.04.2003	31.05.2003	30.06.2003
1-dňové operácie – sterilizačné	%					5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
– refinančné	%					8,00	8,00	8,00	8,00	8,00
2-týždňová limitná sadzba NBS pre štandardný REPO tender	%					6,50	6,50	6,50	6,50	6,50
Priemerná úroková miera z medzibank.vkladov (BRIBOR) **	%									
overnight	%	11,47	7,96	7,35	7,18	6,04	5,65	6,61	6,70	5,92
7-dňová	%	13,24	8,47	7,73	7,73	6,43	6,32	6,52	6,47	6,39
14-dňová	%	13,56	8,53	7,76	7,79	6,46	6,40	6,48	6,44	6,44
1-mesačná	%	14,51	8,58	7,77	7,81	6,40	6,42	6,42	6,36	6,42
2-mesačná	%	15,16	8,58	7,77	7,80	6,31	6,39	6,31	6,16	6,34
3-mesačná	%	15,66	8,58	7,77	7,77	6,24	6,38	6,25	6,04	6,26
6-mesačná	%	16,23	8,58	7,77	7,72	5,90	6,05	5,94	5,56	5,93
9-mesačná	%		7,95	7,75	7,70	5,79	5,93	5,79	5,42	5,70
12-mesačná	%		7,97	7,76	7,68	5,66	5,83	5,72	5,34	5,63

1) stále ceny, priemer roka 1995

2) kumulatívne od začiatku roka

3) zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka

4) stav ku koncu obdobia

5) kurz devíza stred, priemer za obdobie

6) od 1. 10. 1998 zrušenie fixného kurzového režimu a zavedenie floatingu

7) od 1. 1. 1999 zmena metodiky

8) vo fixnom východiskovom kurze k 1. 1. 1993

9) od 1. 1. 2002 zmena metodiky

* predbežné údaje

** od 29. 5. do 15. 10. 1997 „Monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozít v SR“

Prehľad vzdelávacích podujatí Inštitútu bankového vzdelávania NBS na IV. štvrťrok 2003

Názov vzdelávacieho podujatia	Dátum
OKTÓBER	
Základy bankového účtovníctva II	6.
Prevenencia falšovania a prania špinavých peňazí	2. – 3.
Finančné nástroje a ich oceňovanie	2. – 4.
Dokumentárne akreditívy a záruky	6. – 8.
Úverové obchody bánk II	6. – 8.
Poistné produkty v ponuke bánk	7. – 8.
Zásady slovenského jazyka v písomnom prejave	16.
Falzifikáty nedolárových valút	20.
Banking and Financial English	20. – 23.
Analýza dlhopisov	27. – 30.
Základný kurz bankovníctva I (pre Ľudovú banku)	27. – 31.
NOVEMBER	
Základy bankového účtovníctva III	3.
Finančné riziká banky a ich riadenie	4. – 6.
Daň z príjmov – vybrané oblasti	11.
Úverové obchody bánk III	11. – 12.
Ako predchádzať podvodom s platobnými kartami	10.
Základy bankového účtovníctva IV	24. – 25.
Základný kurz bankovníctva II (pre Ľudovú banku)	24. – 28.

UniBanka neopustila agrozozort



Zmenou názvu Poľnobanka na UniBanka v minulom roku vyslala UniBanka jasný signál o svojej univerzálnej orientácii. Vzhľadom na svoje jedinečné know-how v agrozozorte však toto odvetvie úplne neopustila a naďalej sa významne podieľa na jeho financovaní. V portfóliu banky sú desiatky životaschopných klientov – poľnohospodárov a potravinárov. Predstavitelia UniBanky na čele s predsedom jej predstavenstva a generálnym riaditeľom Jozefom Bartom prezentovali nedávno zámery banky v agrozozorte aj na 30. ročníku medzinárodného poľnohospodárskeho a potravinárskeho veľtrhu Agrokomplex v Nitre. Na tlačovej konferencii banky okrem iného odznelo, že zatiaľ čo vlni umiestnila UniBanka v agrosektore 5,3 miliardy Sk, v tomto roku to bude

So zámermi UniBanky v agrozozorte oboznámil novinárov predseda predstavenstva a generálny riaditeľ banky Jozef Barta (prvý sprava), riaditeľ odboru firemného bankovníctva Miroslav Štokendl a vedúci oddelenia potravinárskych a poľnohospodárskych klientov Jaromír Matoušek.

približne 6 miliárd Sk. Pre poľnohospodárov pripravila aj zaujímavú novinku, ktorou je krátkodobý úver na financovanie niektorých vstupov do poľnohospodárskej výroby s použitím osobitnej platobnej karty a POS terminálu.

– mš –
Foto: Rudolf Hanuljak